

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra právních dějin

Bakalářská práce

Etika advokáta – vztah advokáta a klienta

Zpracoval:

Vladimír Churcev

Vedoucí práce:

JUDr. et Mgr. Vendulka Valentová

Plzeň

2012

„Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen, 2012

.....

Vladimír Churcev

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. et Mgr. Vendulce Valentová za cenné připomínky a rady, které mi usnadnily zpracování této práce.

V Plzni dne 22. 3. 2012

OBSAH

ÚVOD.....	1
1 HISTORICKÝ VÝVOJ ADVOKACIE	3
1.1 HISTORICKÝ EXKURZ.....	3
1.2 VÝVOJ ADVOKACIE V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	5
2 VÝKON ADVOKACIE.....	11
2.1 POJEM ADVOKACIE	11
2.2 ORGANIZACE ADVOKACIE	13
2.3 ADVOKÁT.....	14
2.3.1 <i>Hostující evropský advokát.....</i>	<i>15</i>
2.3.2 <i>Usazený evropský advokát.....</i>	<i>16</i>
2.4 PŘEDPOKLADY PRO VÝKON ADVOKACIE.....	16
2.5 ODMĚNA ADVOKÁTA	18
3 POVINNOSTI ADVOKÁTA VŮČI KLIENTOVI.....	21
3.1 POVINNOST CHRÁNIT A PROSAZOVAT PRÁVA A OPRÁVNĚNÉ ZÁJMY KLIENTA.....	22
3.2 POVINNOST ADVOKÁTA INFORMOVAT SVÉHO KLIENTA	24
3.3 POVINNOST ŘÍDIT SE POKYNY KLIENTA.....	25
3.4 POVINNOST ADVOKÁTA DŮSLEDNĚ VYUŽÍVAT VŠECH ZÁKONNÝCH PROSTŘEDKŮ V ZÁJMU KLIENTA.....	26
3.5 POVINNOST VĚST PŘIMĚŘENOU DOKUMENTACI	27
3.6 POVINNOST MLČENLIVOSTI.....	28
3.7 POVINNOST ADVOKÁTA PŘI SKONČENÍ PRÁVNÍHO VZTAHU MEZI NÍM A KLIENTEM	28
4 ANALÝZA POVINNOSTI MLČENLIVOSTI.....	29
4.1 HISTORICKÝ EXKURZ.....	29
4.1.1 <i>Vývoj povinnosti mlčenlivosti na našem území.....</i>	<i>30</i>
4.2 POVINNOST MLČENLIVOSTI ADVOKÁTA V DNEŠNÍCH PRÁVNÍCH PŘEDPÍSECH.....	31
4.2.1 <i>Zákon o advokacii č. 85/1996 Sb., o advokacii</i>	<i>31</i>
4.2.2 <i>Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád</i>	<i>31</i>
4.2.3 <i>Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů.....</i>	<i>32</i>
4.2.4 <i>Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.....</i>	<i>32</i>
4.2.5 <i>Etický kodex advokátů Evropské unie a Charta základních principů evropské advokacie</i>	<i>33</i>
4.3 VĚCNÝ ROZSAH POVINNOSTI MLČENLIVOSTI	34
4.4 OSOBNÍ ROZSAH POVINNOSTI MLČENLIVOSTI	34
4.5 ČASOVÝ ROZSAH POVINNOSTI MLČENLIVOSTI	35
4.6 OMEZENÍ POVINNOSTI MLČENLIVOSTI	35
4.6.1 <i>Omezení vůči konkrétním osobám</i>	<i>35</i>

4.6.2	<i>Omezení při sporu s klientem</i>	36
4.6.3	<i>Omezení uložené zákonem č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků</i>	36
4.6.4	<i>Omezení v exekčním řízení</i>	37
4.6.5	<i>Omezení v souvislosti s překažením trestného činu</i>	37
5	PRÁVA ADVOKÁTA	39
5.1	PRÁVO NA INFORMACE OD KLIENTA	39
5.2	PRÁVO ADVOKÁTA NA ODMĚNU	39
5.3	PRÁVO ADVOKÁTA ODMÍTNOUT PRÁVNÍ SLUŽBY	40
5.4	PRÁVO ADVOKÁTA Odstoupit od smlouvy	40
5.5	PRÁVO ADVOKÁTA NECHAT SE ZASTOUPIT V RÁMCI SVÉHO Pověření.....	41
6	VÝKON ADVOKACIE Z POHLEDU ETIKY A MORÁLKY	42
6.1	ETICKÝ KODEX ADVOKÁTŮ ČESKÉ REPUBLIKY	43
6.2	CHARTA ZÁKLADNÍCH PRINCIPŮ EVROPSKÉ ADVOKACIE A ETICKÝ KODEX ADVOKÁTŮ EVROPSKÉ UNIE	44
7	KÁRNÉ ŘÍZENÍ	47
7.1	ROZHODNUTÍ KÁRNÉHO SENÁTU KÁRNÉ KOMISE ČAK ZE DNE 27. 5. 2011, SP. ZN. K 110/2011	50
7.2	ROZHODNUTÍ KÁRNÉHO SENÁTU KÁRNÉ KOMISE ČAK ZE DNE 27. 6. 2011, SP. ZN. K 14/2011	51
7.3	ROZHODNUTÍ KÁRNÉ KOMISE ČAK ZE DNE 20. 3. 1998, SP. ZN. K 116/97	52
7.4	ROZHODNUTÍ KÁRNÉHO SENÁTU KÁRNÉ KOMISE ČAK ZE DNE 9. 9. 2011, SP. ZN. K 61/2011	52
8	ZÁVĚR	54
9	RESUMÉ	56
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	58
10.1	LITERATURA	58
10.1.1	<i>Knižní</i>	58
10.1.2	<i>Časopisecká</i>	59
10.2	PRÁVNÍ PŘEDPISY	59
10.3	OSTATNÍ	60

Úvod

Jako student fakulty právnické je pro mě povolání advokáta jednou z možných a nejspíše také pravděpodobných cest, kterou se bude ubírat má budoucí kariéra.

Z pochopitelných důvodů jsem si tedy vybral téma „Etika advokáta“, abych si sám lépe osvojil všechny aspekty související s vystupováním advokáta, jednání s klienty, historie vzniku tohoto povolání a povinnosti s tímto povoláním spjaté. Zároveň by tato práce měla být přínosem pro veřejnost, v jejichž očích je povolání advokáta často negativně hodnoceno z důvodu vysokých tarifů za odvedení právní pomoci, které však mají své opodstatnění a představě veřejnosti, že advokát toho „zase tolik nedělá“ realita neodpovídá. Opak je pravdou a cílem této práce je přiblížit všechny aspekty povolání advokáta a zodpovědnosti, kterou při výkonu svého povolání nese.

V první kapitole bych se rád zaměřil na historický vývoj advokacie a to jak v antickém Římě, tak následně v českých zemích.

Následující kapitola se věnuje základním pojmům advokacie, které je nutné si vysvětlit pro pochopení celé práce. Samozřejmostí je vysvětlení pojmu advokacie, přiblížení její organizace, vysvětlení osoby advokáta a zdůraznění předpokladů, které musí být splněny pro řádný výkon této profese a ve světle snahy o unifikaci právních systémů ze strany Evropské unie jsem považoval za důležité vysvětlit pojmy hostujícího a usazeného evropského advokáta. Poslední částí této kapitoly je přiblížení odměny advokáta, jejích typů a vyměřování.

Třetí kapitola s názvem „Povinnosti advokáta vůči klientovi“ je v kombinaci s následující kapitolou „Analýza povinnosti mlčenlivosti“ stěžejní částí této práce. Jak již bylo zmíněno výše, advokáti si často účtují vysoké odměny za výkon svého povolání. Při tomto výkonu jsou však advokát nuceni dodržovat mnoho etických a morálních zásad, povinností stanovených zákonem, za jejichž porušení jsou kárně odpovědní. Účelem této kapitoly je přiblížení těchto povinností.

Kapitola čtvrtá doplňuje předchozí kapitolu a velmi podrobně popisuje povinnost mlčenlivosti, její vývoj, úpravu v dnešních právních předpisech, následky jejího porušení a průlomy učiněné v souvislosti s touto povinností.

Kapitola s názvem „Práva advokáta“ je krátkou kapitolou s jasným obsahem. V této souvislosti si ale myslím, že je nutné poukázat na množství informací v této kapitole, které není nijak značné. Jednou z nevýhod advokátské profese je přespočet povinností a velmi málo práv advokátovi zákonem zaručených.

„Výkon advokacie z pohledu etiky a morálky“ se věnuje etickým aspektům výkonu advokacie. Tyto nemusí být nutně kodifikovány, a pokud jsou, jsou formulovány přinejlepším všeobecně. Jejich dodržování je však podmínkou pro udržení důstojnosti advokátního stavu, což je neodmyslitelnou nutností při výkonu advokacie.

Poslední kapitolou této práce je kapitola s názvem „Kárné řízení“ a je v ní obsažen popis kárného řízení jako možnosti ochrany klientů před případným porušením zákona advokátem nebo nedůsledným výkonu advokátského povolání, jímž byla klientovi způsobena škoda. Součástí této kapitoly jsou i opatření, které je možné udělit dle závažnosti konkrétních případů, aby se takové porušení už neopakovalo.

1 Historický vývoj advokacie

1.1 Historický exkurz

Historie advokacie je nepochybně velmi rozsáhlá. Bohužel pro nás, prameny k tomuto tématu jsou velmi roztráštěné a do dob moderních mohou být neúplné. Tyto fakta bohužel neumožňují podrobný výklad vývoje advokacie. Díky moderním pramenům se však budeme podrobněji zabývat vývojem advokacie v českých zemích v další subkapitole.

Označení pro povolání advokáta je nejčastěji spojováno s latinským slovem *advocatus*, což v překladu znamená přivolaný a Římem, jako kolébkou moderního práva, tudíž základem pro mnohé moderní instituce. Rozvinutější interpretace slova *advocatus* by mohla být „každý, kdo na výzvu osobně podporuje druhého při jakémkoli jednání, zvláště kdo poskytne straně pomoc v právním jednání“.¹ V té době se však pochopitelně nemůžeme bavit o advokátech tak, jak je známe dnes.

Advokacie se ve společnosti objevuje ruku v ruce se vznikem státní neboli veřejné moci. V době, kdy se systém právního řádu stával složitým, nepřehledným a pro běžného občana natolik chaotickým, že se ve společnosti objevovala nutnost získávat právní rady, právní pomoc a zastoupení u osob, které se právem zabývaly, vykládaly jej a následně řádně aplikovaly na konkrétní případy.

V této části kapitoly si dovoluji trochu předběhnout výklad a zmínit zde definici činnosti právníka v období římské republiky, kterou formuloval řečník a politik Marcus Tullius Cicero v prvním století př. n. l., která zní: *agere, cavere, respondere*.²

Latinské *agere*, neboli žalovati, spočívalo v poskytování právní pomoci týkající se formálních a procesních náležitostí při vystupování před soudy. V době republiky se na soudní proces kladly vysoké formální nároky a jejich dodržení, případně nedodržení, tak hrálo velice důležitou, ne-li rozhodující roli pro rozhodnutí soudu o tom, zda bude podaná žaloba úspěšná, či nikoliv.

¹ BLÁHOVÁ M., *Advocatus v přemyslovských Čechách*. In *Z minulosti advokacie*. Sborník příspěvků z 1. konference o dějinách advokacie konané Výborem pro dějiny advokacie ČAK ve spolupráci s Právnickou fakultou ZČU dne 11. 11. 2004 v Praze. Praha: Linde, 2005 s. 24

² BĚLOVSKÝ, P., *Profesionalizace právníckého stavu za římské republiky a císařství*. In *Právnický stav a právní profese v minulosti*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2007. s. 36.

Cavere, v překladu vyvarovat se, vyjadřuje aspekt práce římských právníků, který měl zabránit soudním sporům. Převážně se jednalo o sepisování různých listin jako například smluv a závětí.

Respondere, neboli odpovídat, představovalo nejbližší náplň práce republikových právníků, protože se jednalo o klasické poskytování právních rad, které se týkaly konkrétních právních ustanovení, či konkrétní právní otázky.

Jeden z významných římských právníků, Ulpianus, vymezil právní vědu jako „znalost věcí lidských i božských“, není tedy divu, že se funkce prvních římských právníků ujali náboženští činitelé. Asi nejdůležitější roli v tomto směru hráli pontifikové, kterým se díky svému postavení podařilo získat jakýsi „monopol“ v záležitostech týkajících se práva. Jelikož to byli výlučně pouze pontifikové, kteří znali správné použití a formulaci tehdejších žalob (*legis actiones*), což byl základní kámen úspěchu u soudu, a dlouhou dobu se této „vrstvě“ dařilo tajit znalost civilního práva, mohl jen těžko někdo ohrozit jejich pozici v poskytování právních služeb.

Velký otřes zasáhl pozice pontifiků na přelomu 3. a 4. stol. př. n. l., kdy došlo k oddělení práva božského od práva soukromého (civilního) a jeho zveřejnění laické veřejnosti. Pontifikové si však z pochopitelných důvodů zachovali jisté mocenské postavení díky tradici a potřeby určitého časového úseku, aby se právo více rozšířilo mezi občany. Tento zásadní zlom však poskytl možnost specializace v určitých právních oblastech a téměř neomezený rozvoj právních disciplín jako takových.

Přestože se díky vývoji jak právnímu, tak společenskému, mohl právníkem stát kdokoli, tak fakt, že právní služby měly spíše charakter čestného povolání, značně omezovala možnost průniku do těchto kruhů. Právníky se tedy nejčastěji stávali pouze členové bohatší vrstvy, jimž poskytování právních rad dopomáhalo k získání popularity.

Jak už ale vývoj lidské společnosti mnohokrát v dějinách ukázal, bylo nutné si dříve nebo později za kvalitní služby zaplatit. Fakt, že se jednalo o čestné povolání, tomu však bránil a tato překážka se obcházel dary, které se neměly považovat za úplatu. Tato „právní klička“ však neměla dlouhého trvání. Přítrž jí učinila *lex Cincia de donis et muneribus* z roku 204 př. n. l., která zakazovala

přijímání jakýchkoli odměn, byla však zrušena pozdějším usnesením senátu, které povolilo maximální odměnu za obhajování před soudem.³

V prostředí Říma pomalu ale jistě docházelo k transformaci právní praxe jako takové. Pro vykonavatele této profese se „advokacie“ stávala živností. Dochází tak ke „krystalizaci“ právního stavu. Definitivním zlomením tradice čestného povolání právníků je *Senatumconsultum Claudianum*, kde se za obhajování před soudy a právní rady přiznávala odměna (*honorarium*). Ještě stále se však jednalo o jistou formu kompromisu, protože maximální výše odměny byla stanovena maximální hranicí 10 000 sestercii.

Konec republiky se projevoval postupnou organizací stavu, o skutečném stavu advokátů však můžeme hovořit až od počátku 4 st. n. l. V této době se poprvé objevily určitá kritéria, která musel vykonavatel právního povolání splňovat. Mezi stěžejní se dá řadit dovršení 17 let věku a ukončení některé ze státem uznaných právnických škol. S dominátem přichází mimo jiné i certifikát, který obdrželi absolventi těchto škol, jenž je opravňoval k výkonu advokacie, či k práci na soudech nebo úřadech.

1.2 Vývoj advokacie v českých zemích

Je velmi těžké stanovit přesný začátek vývoje advokátského povolání v českých zemích kvůli roztříštěnosti a neúplnosti dochovaných pramenů. Zlom nastává ve druhé polovině 13. století, kdy se zvyšuje četnost a přesnost dnes již dochovaných pramenů.

Jakýmsi „předkem“ dnešního advokáta byl řečník, který se v latině nazýval *advocatus* či *prolokutor* a *poručník*, *procurator*.⁴ Je velmi těžké definovat jejich přesné funkce v průřezu historií, přesto je zmínění těchto pojmů v mých očích důležitým mezníkem. Jedním z dalších předchůdců dnešních advokátů mohl být též tzv. „řezeňský fojt“, jehož úkolem bylo zastupování kostela, kláštera nebo duchovního ve světských záležitostech.

Cinfirmacio diplomatis de civitate Nova vila contida z roku 1223 obsahují první zmínku o advokacii v českých zemích, když zmiňují osobu „*Theoderico advocato*“ a zanedlouho poté moravský diplomatář v roce 1225 nasvědčuje,

³ SCHELLEOVÁ, I., *Organizace notářství, soudnictví a advokacie: Vysokoškolská právní učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 351.

⁴ BLÁHOVÁ, M., *Advokacie v českých zemích před rokem 1615* In *Dějiny advokacie: v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora, 2009. s. 20

že byly strany u soudu doprovázeny osobami, jejichž úkolem bylo napomáhat prosazení jejich zájmů.⁵

Ještě pořád se však definice z těchto pramenů zdaleka neblíží advokacii v dnešním slova smyslu a ani nezmiňují advokacii jako povolání, tedy že by za vystupování u soudu dostávaly odměnu.

Teprve prameny ze 14. století poukazují na existenci advokacie jako povolání, když byla nařízením pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic roku 1356 zavedena formální advokacie, a tak se začínají množit zprávy o osobách, které za odměnu na sebe přebíraly úkony právních poradců a mluvčích stran. Prameny se zde zmiňují o postavení výše zmíněných řečníků.⁶

Středověké prameny zároveň rozlišují mezi tzv. poručníkem pře a tzv. přítelem, kdy ten první byl jakýmsi plnomocníkem strany, zatímco tzv. přítelem se rozuměla osoba, která doprovázela stranu k soudu, a tam jí poskytoval právní rady a případně za ní mluvil.

České středověké právo neurčovalo žádné podmínky pro výkon povolání řečníka. Každý svobodný občan, který byl způsobilý k jednání před soudem, tedy mohl zastupovat stranu u soudu. Řečník byl rádcem a pomocníkem strany, nebyl však jejím plnomocníkem, a tak aby jeho důkazy, dotazy a přednesy mohly mít procesní váhu, musely být stranou schváleny. Stejně tak měla strana možnost řečnickovo přednesy a důkazy poupravovat nebo popírat.

Kromě řečníka se ve starších pramenech objevuje ještě jedna role poradce strany u soudu, a to „*pána z lavic*“, který byl členem soudcovského sboru a obeznamoval stranu s procesní stránkou soudních sporů, nemohl však za stranu u soudu vystupovat. Později se tato instituce přeměnila v dobrodíní pro chudé a opuštěné strany a právě zde můžeme spatřovat vznik tzv. „*pro bono*“ advokacie, neboli výkonu advokacie ve veřejném zájmu.

Zemské zákonodárství počátkem 16. století čím dál častěji zmiňuje řečnické povolání a dále rozvíjí jejich práva a povinnosti a hlavně již zmiňuje sazbu řečnických odměn. Zároveň se v těchto pramenech objevuje zvláštní skupina řečníků, tzv. jorgeltníci, což byli řečníci zastupující určité vlivné osoby nebo města za předem sjednaný roční paušální plat.

⁵ SCHELLEOVÁ, I., *Organizace notářství, soudnictví a advokacie: Vysokoškolská právní učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 351.

⁶ Tamtéž

Za první advokátní řád v českých zemích můžeme považovat usnesení generálního sněmu z roku 1615. Vzhledem k dosud neúplné úpravě advokacie se množilo tzv. pokoutnictví (výkon právnické profese bez příslušného oprávnění), a tak účelem tohoto usnesení bylo stanovení stavovské povinnosti, způsob určování odměn, úpravu přijímání dalších uchazečů a obsahoval vyjmenování 25 řečníků, kteří byli po jeho vydání oprávněni vykonávat řečnictví. Tímto byl stanoven princip numerus clausus.⁷

Silným zásahem do řečnického povolání, který ovlivnil celkový význam řečníků tak, jak byli známí do této doby, byl počátek 17. století, kdy po porážce na Bílé hoře a následném vydání Obnoveného zřízení zemského roku 1627 platného pro Čechy a 1628 platného pro Moravu dochází k sjednocování práva všech habsburských zemí a hlavně zavedení písemného procesu oproti předchozímu procesu ústnímu.

Řečníka tedy vystřídal tzv. prokurátor, který působil jako plnomocník strany, podával spisy a činil veškeré procesní úkony spojené s konkrétními případy. Zároveň se objevuje také advokát, jehož povinností bylo spisy pro prokurátora sepisovat. Nebylo však vyloučeno, aby osobu prokurátora a advokáta vykonávala tatáž osoba.

Zároveň dochází k jistému omezení pohybu advokátů, když byli oprávněni vystupovat pouze u toho soudu, u kterého složili přísahu. Pouze v Praze byla umožněna určitá výjimka a to v tom smyslu, že pokud advokát vykonal přísahu u jednoho pražského města, mohl působit u všech pražských měst.

Další důležitou úpravou advokacie byla Deklaratoria ze 14. prosince 1652, která stanovila, že u české dvorské kanceláře má být ustanoveno 12 přísežných advokátů a 6 prokurátorů a u pražských stolic 12 advokátů a 18 prokurátorů. Tatáž Deklaratoria stanovila, že přísežným advokátem mohla být pouze osoba graduovaná.⁸ Obsazování těchto míst prováděl jmenováním panovník. V této době se ze svobodného výkonu advokacie stala spíše činnost úřední, nebyla však v Čechách systematicky upravena tak jako v zemích rakouských a nenabyla v českých zemích takové síly.

⁷ BALÍK, S. ml., *Advokacie včera a dnes*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2000, s. 26-28

⁸ SCHELLEOVÁ, I., *Organizace notářství, soudnictví a advokacie: Vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 354

Zbytek 17. a 18. století se odvíjel ve znamení vydávání několika dekretů či Novel k Obnovenému zřízení zemskému, které vesměs pouze potvrzovaly a minimálně rozšiřovaly Deklaratoria a postavení advokátů od počátku 17. století.

Důležitým mezníkem bylo vydání josefinského soudního řádu 1. května 1781, kterým byl zrušen princip numerus clausus (ten byl však zrušen pouze krátce, protože roku 1802 došlo k pozastavení advokátních zkoušek, čímž se měl zastavit příliv advokátů a byl znovu zaveden roku 1821, kdy bylo opět povoleno konat advokátní zkoušky, opět za aplikace principu numerus clausus) a celkově se ustupovalo od tendence vytvořit z advokátského stavu úřad. Od roku 1826 také příslušelo jmenování advokátů Nejvyššímu soudu.

Nepochybně nejdůležitějším zlomem pro advokacii v českých zemích byl rok 1848, kdy po revolucích téměř v celé Evropě nastupuje parlamentarismus a dochází k zásadním změnám v celé společnosti a tudíž i správní a soudní organizaci. 16. srpna 1849 byl císařským nařízením č. 364 vydán advokátní řád, známý také jako „prozatímní řád“, který jako první ve svých 21 paragrafech výlučně a komplexně upravoval advokátní stav a ve svém obsahu neopomíjel zřízení advokátních komor (tehdy v Praze, Opavě a Brně – u jednotlivých zemských soudů), upravení jmenování advokátů pouze ministrem spravedlnosti a v neposlední řadě zrušení dosud platného principu numerus clausus.

Již z jeho přízviska „prozatímní“ však můžeme odvodit, že neměl až tak dlouhého trvání, po 19 letech a po rakousko-uherském vyrovnání nahradil advokátní řád č. 364 advokátní řád nový, a to č. 96/1868 s 41 paragrafy, který mluví o advokacii jako svobodném povolání, o volném přístupu k tomuto povolání (po splnění zákonných podmínek), o nezávislém výkonu advokacie a o dohledu nad výkonem advokacie, o který se primárně starají orgány advokátského stavu (ale až od roku 1872, kdy byl vydán kárný řád, do jeho vydání tuto pravomoc měly vrchní zemský soud a soud nejvyšší tak, jak to bylo doposud). Zároveň ustanovoval orgány komor a dobu jejich působnosti. Jako podmínku k získání oprávnění k výkonu advokacie zmiňoval advokátní řád zápis do seznamu advokátů. Tento zákon přetrval bez zásadnějších změn až do vzniku Československé republiky 28. října 1918 a i po tomto datu platil po několika malých změnách jako jedna z hlavních norem upravujících advokacii.

Snahou o sjednocení předpisů o advokacii pro celé Československo byl zákon č. 40/1922 Sb., o prozatímní úpravě advokacie, který upravoval podmínky výkonu advokacie, mezi které patřilo absolvování právnického studia na některé

československé právnické fakultě, zapsání do seznamu kandidátů advokacie a výkon pětileté praxe u advokáta a úspěšně složení advokátní zkoušky. V neposlední řadě určoval tento zákon sídla advokátních komor v Praze (Čechy), Opavě (Hlučínsko a Slezsko), Brně (Morava) a v Turčianském sv. Martině (Slovensko). V případě kárné praxe odkazoval tento zákon na zákon č. 40/1872 ř. z., kárný řád.

Druhá světová válka byla obdobím stagnace vývoje Československé advokacie, po jejím skončení však nedošlo k zásadním změnám v advokacii a byla zachována kontinuita s právní úpravou první republiky.

Zásadní změny zasáhly advokacii v roce 1948, po únorovém převratu, kdy hlavním cílem přestavby advokacie v souvislosti s komunistickým vítězstvím bylo omezení jejího soukromoprávního charakteru. Ve znamení této přestavby byl vydán zákon č. 322/1948 Sb., který kompletně měnil advokátní řád z roku 1868 a rušil pro komunismus nepřijatelné advokátní komory, zatímco zaváděl Krajská sdružení advokátů pro kraje a orgánem s celostátní působností se stalo Ústředí sdružení advokátů.

Dalším v řadě předpisů vydaných za účelem přestavby advokacie byl nový zákon o advokacii č. 114/1951 Sb., který mimo jiné stanovil jako základní pracovní kolektiv tzv. advokátní poradny a jako nejvyšší orgán advokacie, vykonávající dohled nad činností advokátů na celém území státu, bylo zřízeno Ústředí advokátních poraden se sídlem v Praze. Soukromý výkon advokacie byl postaven mimo zákon.⁹

Rok 1960 se projevil známkami decentralizace, kdy alespoň některé úkony, které do této doby byly výlučně v rukách Ústředí advokátních poraden, byly přenášeny na nižší organizační složky. Stejně tak vydání zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu a nové ústavy zákonem č. 100/1960 Sb., v kombinaci s požadavky ze strany advokacie jasně vyžadovalo změnu úpravy advokacie, která byla vydána v podobě zákona č. 57/1963 Sb., o advokacii. Jednou ze zásadních změn, kterou tento zákon přinesl je zmínění občana, jako fyzické osoby, které je poskytována právní služba, na prvním místě a hlavně už nebyla advokacie považována za státní orgán tak, jako soudy nebo notářství. V reakci na nové územní uspořádání státu byla pozměněna organizační struktura advokacie, byly zřízeny advokátní poradny v každém okrese a krajské sdružení

⁹ SCHELLEOVÁ, I., *Organizace notářství, soudnictví a advokacie: Vysokoškolská právnická učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 357

advokátů sdružovalo všechny poradny v kraji. Dozor nad advokací vykonával vždy ministr, v Čechách český na Slovensku slovenský.

Po jakémsi období uvolnění přichází normalizace a s ní zákon České národní rady č. 118/1975 Sb., o advokacii pro Českou federativní republiku a zákon Slovenské národní rady č. 133/1975 Sb., o advokacii pro Slovenskou federativní republiku, který však nijak zásadně neměnil organizační strukturu advokacie z roku 1963.

Organizační struktura advokacie tak přetrvala do změn provedených po roce 1989, které byly zakončeny zcela novou právní úpravou, a to zákonem České národní rady č. 128/1990 Sb., o advokacii, kde byl již výkon advokacie vymezen jako nezávislé povolání provozované za úplatu. Společně s tímto zákonem však vyšel zákon č. 209/1990 Sb., o komerčních právnících a právní pomoci jimi poskytované, kterým došlo k rozdělení poskytování právní pomoci advokáty a komerčními právníky. Toto rozdělení je však nutné vnímat jako dočasné a potřebné vzhledem ke snaze začlenit dosavadní tzv. podnikové právníky do sféry podnikání v oblasti právních služeb.¹⁰

Sjednocení advokátní komory a komory komerčních právníků provedl až zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, který je po několika novelách platný i dnes.

¹⁰ SCHELLEOVÁ, I., *Organizace notářství, soudnictví a advokacie: Vysokoškolská právníká učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 360

2 Výkon advokacie

2.1 Pojem advokacie

S pojmem advokacie se budeme v průběhu této práce setkávat velmi často, a tak si myslím, že je vhodné tento pojem vymezit co nejdříve. Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, nelze v průběhu historického vývoje s „právníckými“ profesemi vždy spojovat pojem advokát, či advokacie tak, jak jej známe dnes. V této subkapitole se tedy zaměřím na dnešní význam pojmu advokacie.

V české odborné právní literatuře se o pojmové vymezení advokacie pokusil Evžen Tarabrin, který advokacii charakterizoval pomocí dvou základních znaků, a to materiálního a formálního. Tarabrin zároveň rozlišoval advokacii ve smyslu funkčním a ve smyslu personálním. Další z kritérií, které Tarabrin použil pro rozlišení advokacie je advokacie v užším slova smyslu a advokacie v širším slova smyslu.¹¹

Formálním znakem, jak již sám název napovídá, je soubor předpokladů nutný pro výkon advokacie, zatímco materiálním znakem advokacie je určitá činnost, v tomto případě poskytování právní pomoci, právních služeb.

Advokací ve smyslu funkčním se rozumí vykonávání právní pomoci nehledě na to, kdo a za jakých podmínek jí vykonává, kdežto advokacie ve smyslu personálním je shrnutí osob, které vykonávají advokacii funkční.

Pod advokacii v užším slova smyslu spadá právní poradenství a obhajoba. Advokacie v širším pojetí v sobě zahrnuje zastupování na základě mandátní smlouvy před soudy, jinými orgány i mimo ně.

Činnost advokáta tedy můžeme shrnout jako poskytování právní pomoci, právních služeb. „*Poskytováním právních služeb se rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu.*“¹²

Dá se tedy říci, že k advokátům se občané obracejí v případě nouze, v případě právní neznalosti či při různých sporech, ve kterých se téměř vždy rozhoduje o právech či povinnostech občanů v těžších životních situacích.

¹¹ MACKOVÁ, A., *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001. Právo a společnost. s. 26

¹² Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 1 odst. § 2

Advokáti mají za úkol pomáhat občanům tyto situace řešit s nejlepším vědomím a svědomím. Advokacie tedy musí mít určitě základní principy, které ochraňují klienty a zajišťují jim v co největší možné míře co možná nejkvalitnější práci advokátů. Jedním z takových předpisů je Kodex chování advokátů Evropských společenství, dnes známý jako Etický kodex advokátů Evropské unie (dále jen Kodex), který byl přijatý 28. Října 1988 Radou advokátních komor států Evropských společenství, který platí i pro Českou republiku.

Jako základní zmiňuje Kodex ve své 2. části následující principy:

- *„nezávislost advokáta,*
- *důvěra a osobní bezúhonnost,*
- *povinnost mlčenlivosti,*
- *dodržování pravidel ostatních advokátních komor,*
- *neslučitelné činnosti,*
- *osobní reklama,*
- *zájem klienta,*
- *omezení odpovědnosti advokáta vůči klientovi.*“¹³

Nezávislost advokáta je nutným předpokladem pro výkon povolání. Prvořadou povinností advokáta je chránit zájmy klienta, bez ohledu na nátlak okolí, osobní zájmy či snahu o získání klientovy přízně. Jen tak může advokát udílet seriózní a profesionální rady a zastupovat klienta před soudy či jinými orgány.

*„Vztah důvěry může existovat pouze tehdy, pokud je advokátova osobní čest, poctivost a bezúhonnost mimo jakoukoli pochybnost. Pro advokáta jsou tyto tradiční ctnosti stavovskou povinností.“*¹⁴

Advokát při výkonu svého povolání pracuje s informacemi, u kterých se dá předpokládat, že není žádoucí, aby byly přístupné komukoli jinému než advokátovi a klientovi. Je tedy logické, že povinnost mlčenlivosti patří mezi primární atributy praxe advokáta.

Vzhledem ke stále prohlubující se spolupráci mezi zeměmi Evropské unie je přirozené provázání národního práva skrze právo evropské, přesto se však objevují situace kdy je hostující advokát povinen dodržovat stavovské předpisy hostujícího státu.

¹³ Etický kodex advokátů Evropské unie, část 2.

¹⁴ Etický kodex advokátů Evropské unie, část 2. článek 2.2.

Zároveň mohou být advokátovi zakázány výkony určitých činností např. v soustavě soudů či státních institucí pro zajištění nezávislosti advokáta, stejně, jako předcházení mimo jiné, časovému vyčerpání advokáta a zajištění jeho plné pozornosti na případ a záležitosti klienta.

Advokát má právo se osobně prezentovat v médiích za předpokladu, že uvádí přesné a neklamavé informace. Zároveň respektuje všeobecné principy advokacie.

Zájem klienta je pro advokáta prvořadým cílem. Musí jednat v nejlepším zájmu klienta a musí tento zájem klást před zájem svůj, či zájmy kolegů z advokacie nebo veřejnosti.

2.2 Organizace advokacie

Po zapsání do seznamu advokátů se advokát stává členem České advokátní komory. Komora je samostatná stavovská organizace a zároveň právnická osoba s následujícími orgány:

- sněm,
- představenstvo,
- předseda Komory,
- kontrolní rada,
- kárná komise, zkušební komise pro advokátní zkoušky a uznávací zkoušky.

Sněm je nejvyšším orgánem Komory. Každý advokát má právo zúčastnit se zasedání sněmu. Sněm je svoláván představenstvem každé čtyři roky, zároveň však může představenstvo svolat sněm kdykoliv o to písemně požádá alespoň třetina advokátů nebo kontrolní rada. V těchto případech se sněm svolává nejpozději do dvou měsíců od těchto událostí. Když je sněm svolán, je usnášení schopný pokud je přítomna alespoň třetina všech advokátů. V případě, že sněm není schopný usnášení je následně představenstvem svolán sněm nový do dvou měsíců od konání prvního sněmu. Tento sněm je usnášení schopný je-li přítomna alespoň desetina všech advokátů. Sněmu přísluší volit z řad advokátů přímou a tajnou volbou členy a náhradníky představenstva, kontrolní rady a kárné komise, přijímání organizačního a volebního řádu Komory, schvalování stavovských předpisů aj.

Představenstvo se skládá z 11 členů a 5 náhradníků, kteří jsou voleni sněmem na čtyřleté funkční období a je výkonným orgánem Komory. V případě,

že počet členů představenstva klesne pod zákonnou hranici je představenstvo oprávněno doplnit svůj počet z řad náhradníků. Představenstvo zpravidla zasedá jednou měsíčně. Z členů představenstva se zároveň volí předseda a dva až čtyři místopředsedové tajnou a přímou volbou a stejným způsobem mohou být také odvoláni. Mezi činnosti Představenstva patří např. dokumentační, publikační a studijní činnost, spravuje majetek Komory nebo přijímání stavovských předpisů. Zasedání Představenstva je svoláváno předsedou Komory.

Jménem Komory ve všech věcech jedná předseda Komory. Má oprávnění činit veškerá opatření a rozhodnutí, která jsou nezbytná k zabezpečení řádné činnosti orgánů Komory, pokud nejsou výslovně vyhrazena jinému orgánu zákonem či stavovským předpisem.

Kontrolní rada je kontrolním orgánem České advokátní komory. Dohlíží na dodržování zákona o advokacii a stavovských předpisů advokáty a jinými orgány Komory. Má přístup ke všem písemnostem, jakož i jiným dokumentům advokátů a Komory. V zákonem vymezených případech má právo pozastavit rozhodnutí představenstva a požádat o svolání Sněmu. Členy kontrolní rady volí Sněm. Kontrolní rada má 44 členů a 5 náhradníků. Předseda kontrolní rady je volen kontrolní radou z jejích členů. V kárném řízení proti advokátovi vystupuje předseda kontrolní rady jako kárný žalobce.¹⁵

V případě porušení povinností stanovených advokátovi či advokátnímu koncipientovi, ať už závažné jednorázové či opakované, rozhoduje o kárné odpovědnosti Kárná komise ve tříčlenných senátech, které ustanovuje předseda Komory z 83 členů Kárné komise volených Sněmem.

Zkušební komise schvaluje v souladu s advokátním zkušebním řádem seznam předpisů, jejichž znalost je vyžadována u advokátních zkoušek, zobecňuje poznatky z advokátních a uznávacích zkoušek a schvaluje zprávu o své činnosti a předkládá jí sněmu. Součástí zprávy je i zpráva o činnosti senátů při advokátních a uznávacích zkouškách. Zkušební komise volí ze svých členů předsedu a dva místopředsedy na tříleté funkční období.¹⁶

2.3 Advokát

Pojem advokát se dá odvodit z § 4 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, který definuje advokáta jako „osobu zapsanou do seznamu advokátů vedeného

¹⁵ ČAK: *Orgány Komory* [online]. Dostupné z <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=204>

¹⁶ Tamtéž

Českou advokátní komorou a zároveň je stěžejním právním předpisem, který upravuje výkon advokacie v České republice. Samozřejmostí pro výkon advokacie je dokončení pětiletého studia oboru právo na vysoké škole. Zákon zároveň stanoví povinnost složení advokátní zkoušky, absolvování tří leté praxe jako advokátní koncipient a zápisu do seznamu advokátů Českou advokátní komorou. Po splnění všech podmínek mají kompetence k výkonu právní služby (výkonu advokacie) ve všech věcech.“¹⁷

Právními službami se rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu. Poskytováním právních služeb se rozumí rovněž činnost opatrovníka pro řízení ustanoveného podle zvláštního právního předpisu, je-li vykonávána advokátem.¹⁸

V roce 2002 došlo k přijetí zákona č. 228/2002 Sb., který obsahoval rozsáhlou novelizaci zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Jedním z hlavních prvků novelizace byla harmonizace se směrnicemi 77/249/EHS o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů, 98/5/ES o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace a 89/48/EHS o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělání a přípravy, která byla později v roce 2006 nahrazena směrnicí 36/ES, o uznávání odborných kvalifikací. Touto harmonizací do českého právního řádu pronikl pojem evropského advokáta, který se dále rozlišuje na hostujícího a usazeného evropského advokáta.

2.3.1 Hostující evropský advokát

Evropskému advokátovi je věnována část třetí zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Dle § 35f zmíněného zákona poskytuje hostující evropský advokát právní pomoc na území České republiky jen dočasně nebo příležitostně. Nemá možnost stát se členem sdružení nebo dovolené obchodní společnosti advokátů. Nemá právo být volen do orgánů České advokátní komory, ani právo účastnit se sněmu advokátů. Zároveň nemá kompetence k sepisování smluv o převodu nemovitosti, či zástavních smluv, jejichž předmětem je nemovitost a smlouvy

¹⁷ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii ve znění pozdějších předpisů, §§ 4 a 5

¹⁸ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii ve znění pozdějších předpisů, § 1 odst. 2

o převodu nebo nájmu podniku nebo jeho části, pokud se týkají nemovitosti. Rovněž není oprávněn činit prohlášení o pravosti podpisu.¹⁹

V případě, že hostující evropský advokát zastupuje klienta v řízení před soudy nebo jinými orgány, je povinen ustanovit advokáta, který je členem České advokátní komory jako svého zmocněnce pro doručování písemností.²⁰

Hostující evropský advokát je povinen se primárně řídit předpisy týkající se advokacie pro Českou republiku. Pokud není některá otázka těmito předpisy upravena, použijí se subsidiárně předpisy domovského státu hostujícího advokáta.

2.3.2 Usazený evropský advokát

Na rozdíl od hostujícího evropského advokáta je usazený evropský advokát oprávněn poskytovat právní pomoc na území České republiky soustavně. Česká advokátní komora zapíše evropského advokáta do seznamu advokátů do jednoho měsíce poté, co jí předložil zákonem stanovené doklady (doklad o státní příslušnosti k jednomu z domovských států, doklad o příslušenství ke státu EU, doklad o pojištění odpovědnosti za škodu, kterou může způsobit klientovi a doklad o uhrazení poplatku Komoře, který stanoví stavovský předpis nejvýše částkou 10 000 Kč)²¹ a za předpokladu, že zapsání do seznamu nebrání některá ze zákonem stanovených podmínek.

Usazený evropský advokát se na rozdíl od hostujícího advokáta může stát členem sdružení nebo společníkem společnosti, nebo vykonávat advokacii jako zaměstnaný advokát. Stejně tak má právo účastnit se sněmu, nemůže však být volen do orgánů Komory.

Pro usazeného evropského advokáta platí zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii a stavovské předpisy.

2.4 Předpoklady pro výkon advokacie

Předpoklady k výkonu advokacie jsou taxativně vymezeny v části druhé zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Hlavním předpokladem pro výkon advokacie je zapsání do seznamu advokátů vedeného Českou advokátní komorou.

Tento zápis je možný po splnění některých podmínek, mezi které patří:

- *„plná způsobilost k právním úkonům,*

¹⁹ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, §35h odstavec 1 – 3

²⁰ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 35j odstavec 2

²¹ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 35m odstavec 1, písm. a)-d)

- *vysokoškolské vzdělání v oboru právo absolvované v magisterském studijním programu na vysoké škole v České republice, případně v zahraničí, pokud je toto vzdělání rovnocenné se vzděláním v oboru právo v České republice,*
- *výkon minimálně tříleté advokátní praxe jako advokátní koncipient,*
- *bezúhonnost žadatele,*
- *fakt, že žadateli nebylo uloženo kárné opatření, které by mělo za následek vyškrtnutí ze seznamu advokátů, pokud žadateli takové opatření uloženo bylo, musí pro povolení zápisu uplynout doba, na kterou bylo toto opatření uloženo,*
- *žadatel nebyl vyškrtnut ze seznamu advokátů podle § 8 odst. 1 písm. g) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, případně uplynula-li od takového vyškrtnutí doba 5 let,*
- *zákaz vykonávání činností, neslučitelných s výkonem advokacie,*
- *složení advokátní zkoušky,*
- *složení slibu do rukou předsedy České advokátní komory.*²²

Zajímavostí mezi podmínkami je pojem bezúhonnost. Pojem bezúhonnost není v zákoně o advokacii blíže definován. Je však blíže definován v zákonech jiných.

Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže byl tento trestný čin spáchan v souvislosti s podnikáním, anebo s předmětem podnikání, o který žádá nebo který ohlašuje, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.²³

Judikatura na tento problém reagovala v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 28. ledna 1993, sp. zn. 7Cdo 14/1992, ve kterém stanovuje, že výkon profese advokáta musí být rozhodujícím vodítkem pro výklad v tomto zákoně blíže nespecifikovaných pojmů, včetně pojmu bezúhonný, dle ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o advokacii. Při jeho výkladu je třeba vyjít zejména z ustanovení zákona, upravujících práva a povinnosti advokátů a ze znění slibu, jehož složení je jedním z výše zmíněných předpokladů pro zápis do seznamu advokátů. Jestliže je bezúhonnost uchazeče jednou z podmínek, která musí být splněna před složením slibu, pak bezúhonný může být jen takový uchazeč, který

²² Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 5 písm. a)-j)

²³ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, § 6

svým dosavadním občanským a pracovním životem naplnil předpoklad občanské a morální (mravní zachovalosti). Za bezúhonného ve smyslu § 3 odst. 1 písm. d) zákona o advokacii lze považovat jen takového uchazeče, u něhož není zpochybněn předpoklad, že bude čestně a svědomitě plnit povinnosti budoucího advokáta.²⁴

2.5 Odměna advokáta

Základním právním předpisem pro odměňování advokáta je vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“) a druhým, neméně významným, je vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., paušální tarif, kterou se určují paušální sazby odměny advokáta za zastupování účastníka při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení.

Cílem výkonu advokacie, stejně jako všech ostatních povolání v dnešní společnosti, je dosažení vlastního zisku. Právní pomoc je poskytována za odměnu, kterou hradí klient a advokát je oprávněn po klientovi požadovat i odpovídající zálohu.

Advokátní tarif rozeznává smluvní a mimosmluvní odměnu advokáta a zároveň zmiňuje nárok na náhradu hotových výdajů a náhradu za promeškaný čas.²⁵

Smluvní odměna, jak již sám název napovídá, je částka dohodnutá advokátem a klientem, za kterou bude advokát poskytovat právní služby. Může být určena ve smlouvě, která ustanovuje všeobecné podmínky a samotnou právní službu nebo může být sjednána samostatně. Zároveň je možné obohatit danou smlouvu o ustanovení, které by řešilo situaci, kdy by právní služba nebyla poskytnuta v původním dohodnutém rozsahu. V případě, že by takový dodatek neexistoval, přísluší advokátovi odměna dle advokátního tarifu ve výši poměrné části.

Druhy smluvní odměny mohou být odměna časová, paušální či podílová.

Časová odměna je určitá sazba za určitou časovou jednotku. Nejčastěji se jako časová jednotka vybírá hodina, není to však pravidlem. De facto může být zvolený jakýkoliv rozumný časový interval. Sazba se následně násobí počtem

²⁴ SCHELLEOVÁ, I., *Organizace notářství, soudnictví a advokacie: Vysokoškolská právnícká učebnice*. Praha: Linde, 1997. s. 371

²⁵ Vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů

hodin (nebo jiných časových jednotek) strávených advokátem na konkrétním případě a dá se říci, že je tedy nejspravedlivějším druhem odměny, protože přímo vyjadřuje náročnost případu. V praxi je velmi neobvyklé, že čas strávený na konkrétním případě skončí v celou časovou jednotku, a tak je součástí advokátního tarifu ustanovení, které tento problém řeší zaplacením každé započaté časové jednotky jako jednotky celé.

Paušální odměna je pevně stanovená částka za celou právní službu. Výhodou této odměny je jakási jistota advokáta ve svých příjmech. V případě nepředvídatelných komplikací však může advokát odvést mnohem více práce, než za kterou dostává odměnu.

Podílová odměna je částka odvozená z předmětu věci nebo podíl z výsledků řízení.

Další možností odměny advokáta je odměna mimosmluvní, jejíž výpočet je odvozen od jednotlivých úkonů právní služby. Každému úkonu je „přisouzena“ určitá částka, která se odvozuje od tarifní hodnoty. *„Za tarifní hodnotu se považuje výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva a jejich příslušenství v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká; za cenu práva se považuje jak hodnota pohledávky, tak i závazku.“*²⁶

Sazba mimosmluvní odměny je upravena v § 7 advokátního tarifu následovně:

„Sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činí z tarifní hodnoty

1. do 500 Kč.....	300 Kč,
2. přes 500 Kč do 1 000 Kč.....	500 Kč,
3. přes 1 000 Kč do 5 000 Kč.....	1 000 Kč,
4. přes 5 000 Kč do 10 000 Kč.....	1 500 Kč,
5. přes 10 000 Kč do 200 000 Kč.....	1 500 Kč a 40 Kč za každých za- počatých 1000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 Kč,
6. přes 200 000 Kč do 10 000 000 Kč.....	9 100 Kč a 40 Kč za každých započatých 10 000 Kč, o které hodnota převyšuje 200 000 Kč,

²⁶ Vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů, § 8 odst. 1

*přes 10 000 000 Kč..... 48 300 Kč a 40 Kč za
každých započatých 100 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 000 Kč.“²⁷*

²⁷ Vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů, § 7

3 Povinnosti advokáta vůči klientovi

V této kapitole bych se rád podrobněji rozepsal o povinnostech advokáta tak, jak jsou uvedeny v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii. Z hlediska dělení práva se vztah mezi advokátem a klientem řadí k právu soukromému, jelikož základem celého vztahu je uzavření mandátní smlouvy, která opravňuje advokáta k výkonu své práce vůči konkrétnímu klientovi.

Ve vztahu advokáta a klienta vystupuje advokát jako člověk znalý práva, na kterého se obrací právnický „laik“ s prosbou o radu, pomoc či zastoupení. Občanům neznalým práva nebo právnických profesí může tento vztah připadat jednoduchý a ekonomicky motivovaný. Jednoduchost v jejich očích spočívá v tom, že po podpisu smlouvy obojími stranami je advokát povinen vykonat pro klienta určitou službu, za kterou následně obdrží úplatu, která se v očích široké veřejnosti často jeví jako neúměrná úkonům, které advokát vykonává. Na první pohled se zdá, že tito lidé mají pravdu, málokdo se však podívá dál za „halo efekt“ advokátské profese, kde se objevují nejrůznější vztahy etické, právní, morální a v neposlední řadě ekonomické. Jak je již v lidské společnosti zvykem, vidí většina lidí pouze zmíněnou údajně přehnanou odměnu advokáta a práci, kterou vykonává přímo před klienty. Ta se může jevit jako jednoduchá a nezabírající moc času, jako například určitý druh jednání či zastupování před soudem málokdy zabere více jak pár hodin.

Co běžní lidé však nevidí, je práce strávená mimo jejich setkání s advokátem, kdy advokát shání podklady pro jednání či soudní spory, sepisuje smlouvy tak, aby byly v souladu se všemi zákonnými podmínkami a celkově na úkor svého vlastního volného času a osobního života obětuje všechny své zdroje pro potřeby klienta.

Účelem této kapitoly je tedy přiblížení základních povinností advokáta tak jak je stanoví zákon a snaha vyvést alespoň některé občany z omylu o právnických profesích, konkrétně profesi advokáta.

3.1 Povinnost chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta

*„Advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny.“*²⁸ Mezi práva a zájmy klienta je možné řadit vše spojené s poskytováním právní služby konkrétnímu klientovi.

Výše uvedená věta je větou úvodní hlavy třetího zákona o advokacii. Již tím je dáno, že tato povinnost je stěžejní a určující pro celý vztah. Tento fakt je ještě zdůrazněný v ustanovení článku 6 odst. 1 Pravidel profesionální etiky a soutěže advokátů České republiky (dále jen „Pravidla“), kde je zakotvena přednost oprávněných, je nutné si zdůraznit slovíčko oprávněných, zájmů klienta před zájmy advokáta, dokonce advokát zastupující konkrétního klienta nesmí brát ohled na své kolegy advokáty. Na zmíněnou povinnost se velmi přesně hodí latinské „*Dura lex, sed lex*“, neboli tvrdý zákon ale zákon, protože ne jednou musí advokát ignorovat zájmy vlastní nebo svých kolegů.

Jelikož je tato povinnost přímo uvedena v zákoně, je tedy advokát vázán zákonem a je pouze na jeho uvážení, zda jsou pokyny a požadavky klienta v souladu se zákonem. V konečném výsledku je tedy možné, aby se advokát řídil pokyny klienta, které jsou v rozporu s podzákonnou normou, v případě že vyhodnotí soulad těchto pokynů přímo se zákonem.

Advokát má zároveň právo a v určitých situacích povinnost odmítnout poskytnutí právních služeb:

- *„pokud v téže věci nebo ve věci související již poskytl právní služby jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá,*
- *osobě, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o právní služby žádá, poskytl již v téže věci nebo věci související právní služby advokát, s nímž vykonává advokacii společně (§ 11 odst. 1), nebo v případě zaměstnaného advokáta advokát, který je jeho zaměstnavatelem, anebo advokát, který je zaměstnancem stejného zaměstnavatele,*
- *by informace, kterou má o jiném klientovi nebo o bývalém klientovi, mohla toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá, neoprávněně zvýhodnit,*
- *projednání věci se zúčastnil advokát, případně osoba advokátovi blízká,*

²⁸ Zákon č. 85/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, § 16

- *zájmy toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá, jsou v rozporu se zájmy advokáta nebo osoby advokátovi blízké.*“²⁹

Zároveň může advokát vypovědět již uzavřenou smlouvu z následujících důvodů:

- *„Advokát je povinen smlouvu o poskytování právních služeb vypovědět, popřípadě požádat o zrušení ustanovení nebo požádat Komoru o určení jiného advokáta, zjistí-li dodatečně skutečnosti uvedené v § 19.*
- *Advokát je oprávněn smlouvu o poskytování právních služeb vypovědět, popřípadě požádat o zrušení ustanovení nebo požádat Komoru o určení jiného advokáta, dojde-li k narušení nezbytné důvěry mezi ním a klientem nebo neposkytuje-li klient potřebnou součinnost. Advokát je oprávněn takto postupovat také tehdy, pokud klient přes poučení advokátem o tom, že jeho pokyny jsou v rozporu s právním nebo stavovským předpisem, trvá na tom, aby advokát přesto postupoval podle těchto pokynů.*
- *Advokát je oprávněn smlouvu o poskytování právních služeb vypovědět, nesložil-li klient přiměřenou zálohu na odměnu za poskytnutí právních služeb, ačkoliv byl o to advokátem požádán.*“³⁰

Stejně tak Etický kodex upravuje článkem 8 možnosti odmítnutí právních služeb a odstoupení od smlouvy:

- *„v případech, kdy je advokát povinen nebo oprávněn právní služby odmítnout a hodlá tak učinit, provede vždy přiměřená opatření k odvrácení závažné újmy, která žadateli o právní službu bezprostředně hrozí.*
- *Advokát odmítne právní službu i v případě, kdy by jejím poskytnutím byly ohroženy zájmy osoby, které právní služby již poskytuje, a to například i v důsledku pracovního přetížení advokáta.*
- *Ve věci, v níž nemá dostatek zkušeností nebo speciálních znalostí, odmítne advokát poskytnutí právní služby, ledaže žadatel po vysvětlení souhlasí, aby právní služba byla poskytnuta; v takovém případě advokát zpravidla postupuje ve spolupráci s jiným advokátem nebo s jiným odborníkem. To se nevztahuje na věci, v nichž byl advokát ustanoven soudem nebo určen Komorou.*
- *Advokát odmítne poskytnutí právní služby i tehdy, brání-li mu v jejím řádném poskytnutí jeho zdravotní či psychický stav.*

²⁹ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 19 odst. 1

³⁰ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 20 odst. 1-3

- *Vykonávají-li advokáti advokacii ve sdružení, ve společnosti nebo v zahraniční společnosti, žádný z nich nepřevzme vědomě zastoupení klienta, jestliže by kterýkoli z advokátů musel právní službu takovému klientovi odmítnout, pokud by advokacii vykonával samostatně.*³¹

3.2 Povinnost advokáta informovat svého klienta

Povinnost advokáta informovat svého klienta je obsažena v ustanovení čl. 9 odstavce 1 Etických pravidel. Advokát je povinen klienta informovat o všech věcech relevantních jeho záležitosti jako jsou návrhy a doporučení dalších kroků, umožnění náhledu do spisů a dokumentace, seznámení klienta s rozhodnutími orgánů činných v jeho případě, stanoviska protistrany a v neposlední řadě seznámení klienta s konceptem dalších kroků, které hodlá advokát v jeho případě podniknout.

Podávání informací má dva hlavní aspekty, které musí být dodrženy, aby se nejednalo o konání v rozporu s § 16 odstavcem 2 zákona o advokacii, nečestné jednání.

Prvním aspektem je pravdivost informací. Advokát nesmí klientovi poskytovat záměrně nepravdivé informace. Je nepřipustné, aby advokát záměrně a vědomě poskytoval zkreslené informace.

Druhým aspektem je úplnost informací, kdy advokát musí poskytovat *„nejen informace o faktickém současném stavu, ale i možnostech dalšího postupu. Advokát je povinen svému klientovi předávat veškeré informace, které k dané věci má. Nesmí rozsah svých informací omezovat pouze na ty, které klient výslovně požaduje, ale musí jej informovat o všem, samozřejmě s přihlédnutím na okolnosti věci a také na schopnosti klienta.“*³²

Rozhodnutí kárné komise ČAK ze dne 20. 3. 1998, sp. zn. K 116/97 zároveň podotýká, že povinností advokáta je poučit klienta nejen o možnostech v daném případě prakticky aplikovatelných, ale i možnostech aplikovatelných teoreticky. V daném případě se jednalo o možnost podat dovolání, kdy šlo o zákonnou možnost uplatnění klientových práv, jejíž použití se jevilo jako sporné a složité a výsledkem byl minimální pozitivní dopad na klienta. Konkrétnímu

³¹ Usnesení ČAK č. 1/1997 Věstníku, Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, čl. 8

³² JANČAROVÁ, M., In *Bulletin advokacie: Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2000, roč. 2000, č. 10. s. 45

rozhodnutí kárné komise bych se rád podrobněji věnoval v kapitole „Kárné řízení“.

Další zásadou poskytování informací je poskytnout je včas. Ve spojení s administrativou a byrokracií v dnešní době je důležité dodržení lhůt stanovených v jednotlivých zákonech. Při poskytování právní pomoci advokátem musí být klientovi sděleny informace pokud možno bezodkladně, aby nedošlo k propášení daných lhůt, a musí zde být rozumná doba na zvážení dalších kroků a jejich následků.

Ukázkovým příkladem je lhůta pro podání opravného prostředku, jako je odvolání. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v §50b stanoví, že v případech, kdy má účastník soudního procesu zástupce, doručují se písemnosti pouze zástupci. Klient tak tedy ztrácí možnost se sám seznámit se všemi fakty týkající se jeho záležitostí a při pochybení advokáta se minimalizují jeho možnosti obrany a kontroly. Blíže k tomuto opět v kapitole „Kárné řízení“.

Vzhledem k náročnosti povolání advokáta a kombinaci různých morálních a etických faktorů v této profesi je těžké přikládat jedné či druhé povinnosti vyšší či menší důležitost, přesto je dle mého názoru informační povinnost jednou z povinností klíčových, bez které je při nejlepším velmi obtížné dosáhnout kvalitních výsledků při spolupráci s klienty. Zároveň je nutné podotknout, že přestože povinnost poskytování úplných a pravdivých informací je zákonně zakotvena pouze pro advokáta, je pro úspěšný výsledek a kvalitní spolupráci ve vztahu advokát – klient tuto povinnost dodržovat z obou stran.

3.3 Povinnost řídit se pokyny klienta

Stejně jako v ostatních životních situacích, kde je určitá činnost prováděna za úplatu (smlouva o dílo, pracovní poměr, atd.) existuje i zde jistý druh nadřízenosti a podřízenosti. Advokát je podřízen pokynům klienta a musí se jimi řídit. Výjimkou z této podřízenosti je pouze rozpor se zákonem či stavovským předpisem. Zákonnou oporu pro výše zmíněné můžeme najít v ustanovení § 16 odst. 1 zákona o advokacii.

V tomto případě můžeme sledovat lehkou návaznost na povinnost předchozí, povinnost informovat klienta a prezentovat všechny varianty řešení, které má advokát, potažmo klient k dispozici s upozorněním na pravděpodobnost úspěchu a rizika spojená s každou variantou.

Po prezentaci všech variant je však pouze na klientovi, kterou z možností si pro sebe vybere. Není přípustné, aby advokát zvolil určitý postup a poté pouze oznámil klientovi jeho volbu. Úkolem advokáta je všechny tyto varianty pečlivě připravit a jedinou úlohu, kterou hraje v rozhodovacím procesu je role rádce, který může doporučit jednu z navrhovaných cest. Konečné rozhodnutí je však na klientovi a advokát je následně povinen takové rozhodnutí respektovat.

Jakýmsi dodatkem k této povinnosti je rozhodnutí kárné komise České advokátní komory ze dne 20. 3. 1998, sp. zn. 116/97, ve kterém došla kárná komise k závěru, že pokud se klient dožaduje jakéhokoli úkonu, který ve svém výsledku může být naprosto nevhodný, má advokát toliko možnost poukázat na nevhodnost daného úkonu. Pokud však klient bude trvat na svém rozhodnutí učinit tento úkon, musí tak advokát učinit i přes svůj nesouhlas.

Jedinou možností, kdy může advokát jednat proti rozhodnutí nebo příkazu klienta je rozpor takového příkazu se zákonem nebo stavovskými či etickými předpisy. Advokát je stejně jako jiní občanem České republiky a je tedy stejně jako ostatní vázán primárně právním řádem ČR. Odmítnutí požadavku klienta, který není v rozporu s žádným z uvedených předpisů, může mít za následek vznik kárné odpovědnosti a následné projednávání kárnou komisí.

3.4 Povinnost advokáta důsledně využívat všech zákonných prostředků v zájmu klienta

„Při výkonu advokacie je advokát povinen jednat čestně a svědomitě; je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné.“³³

Hned ze začátku je nutné si zopakovat, že všechny povinnosti a etické normy týkající se vztahu advokát – klient jsou zde hlavně kvůli ochraně klienta, jeho zájmů a práv. V této souvislosti zákonodárci mysleli na ochranu klienta před případnou nezalostí advokáta. Článek 8 odstavec 2 Etických pravidel příkazuje advokátovi odepřít právní pomoc v případě nedostatečných znalostí v dané právní problematice.

Zmíněné ustanovení zákona o advokacii tedy předpokládá advokátovu dokonalou znalost práva, která je díky objemu práva téměř nemožná. V praxi však může nastat situace, kdy klient trvá na právní pomoci konkrétního advokáta, který v těchto případech musí využít spolupráce s jiným advokátem či specialistou

³³ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 16 odst. 2

znalým konkrétního problému, pro zajištění co možná nejkvalitnější služby pro klienta.

Advokát je tedy povinen využít všech legálních prostředků tak, aby zajistil co možná nejlepší výsledek pro svého klienta. Očividně však není možné využívat všech prostředků, a tak je na uvážení advokáta, který z nich doporučí klientovi. Advokát je však stále vázán rozhodnutím a pokyny klienta.

V praxi jen zřídka dojde k porušení povinnosti důsledného využívání legálních prostředků a v těch případech, kdy se tak stane, se ve valné většině jedná o neúmyslné pochybení, které zpravidla končí smírným vypořádáním mezi advokátem a klientem v podobě náhrady škody ze strany advokáta.

V těch případech, kdy k porušení dochází úmyslně, musí okamžitě následovat kárná žaloba, protože se jedná o jedno z nejzávažnějších provinění, kterého se může advokát během výkonu advokacie dopustit.

3.5 Povinnost vést přiměřenou dokumentaci

„(1) O poskytování právních služeb je advokát povinen vést přiměřenou dokumentaci.

(2) Ustanovením odstavce 1 nejsou dotčeny zvláštní předpisy o účetnictví“³⁴

Druhý odstavec uvedeného ustanovení odkazuje zejména na zákon č. 563/2004 Sb., o účetnictví a tím vylučuje aplikaci odstavce 1 na dokumentaci finančních operací advokátní kanceláře. § 25 se tedy týká vedení dokumentace o konkrétním klientovi.

Nikde není přímo specifikována podoba, ve které je advokát povinen vést příslušnou dokumentaci, z praxe se však vyplatí vést dokumentaci jak v elektronické tak papírové podobě.

Obsah spisu by měl obsahovat všechny informace ohledně konkrétního případu a klienta, ať se jedná o dokumenty, které advokát obdržel od klienta na začátku či v průběhu případu nebo dokumenty, které vzešly postupně během průběžného výkonu advokacie.

Primárním účelem dokumentace není pouze ochrana zájmů klienta, ale zároveň advokáta v případě jakýchkoli nesrovnalostí a potřeby prokázat fakta týkající se konkrétního případu například v kárném řízení.

³⁴ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii ve znění pozdějších předpisů, § 25 odst. 1 a 2

3.6 Povinnost mlčenlivosti

Povinností mlčenlivosti se budu podrobněji zabývat v následující kapitole, zde bude tedy zmíněna pouze stručně.

Povinnost mlčenlivosti je zakotvena v § 21 zákona o advokacii. Kromě jedné ze základních a logických povinností tohoto vztahu je to zároveň základní kámen důvěry mezi advokátem a klientem. Advokát je povinen zachovávat mlčenlivost ve všech věcech, které se dověděl v souvislosti s výkonem advokacie.

3.7 Povinnost advokáta při skončení právního vztahu mezi ním a klientem

„Při ukončení poskytování právní služby je advokát povinen klientovi nebo jeho zástupci na jeho žádost vydat bez zbytečného odkladu všechny pro věc významné písemnosti, které mu klient svěřil nebo které z projednávání věci vznikly; splnění této povinnosti nesmí být podmiňováno zaplacením požadované odměny nebo výloh.“³⁵

Zmíněné pravidlo zmiňuje povinnost advokáta vydat klientovi po skončení smlouvy o poskytování právní pomoci všechny písemnosti významné pro jeho věc.

„Co je písemností pro věc důležitou, nutno posoudit podle okolností případu; vždy to budou úřední rozhodnutí ve věci, listiny prokazující nárok klienta a listiny vztahující se k jeho osobnímu statutu.“³⁶

Písemnosti se vydávají na žádost klienta, která nemá žádné formální náležitosti. Může tedy být učiněna jak ústně tak písemně. Stejně tak může o vydání písemností zažádat právní zástupce klienta. V tomto případě je nejlepším řešením předložení plné moci, která zástupce opravňuje k takovému úkonu.

Ustanovení týkající se předání písemností nijak nebrání vytvoření kopií pro advokátovu případnou potřebu a nenarušuje tedy ani § 25 odst. 1 a 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, který nařizuje advokátům vést přiměřenou dokumentaci.

³⁵ Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, článek 9 odst. 4

³⁶ Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, *text s komentářem JUDr. Karla Čermáka*, s. 34

4 Analýza povinnosti mlčenlivosti

Mlčenlivost ze strany advokáta při poskytování právní pomoci je jednou ze základních a zároveň nejdůležitějších povinností celého vztahu. Advokát se od klienta velmi často dozvídá informace, které by klient jinému nesvěřil a v mnoha případech se jedná o údaje, které by se v případě zjištění třetí osobou daly neoprávněným použitím využít proti klientovi, jeho pověstí nebo případně i osobám klientovi blízkým.

Zároveň se jedná o prvek, který klientovi zaručuje bezpečnost svěřených informací a je tedy základním kamenem pro budování důvěry v tomto profesionálním vztahu, bez které mohou obě strany narazit na nepříjemné překážky s konečným negativním dopadem na postavení klienta v právním sporu.

Judikatura během vývoje povinnosti mlčenlivosti nazvala odborníky, kteří se díky svému postavení či profesi dostávají k důvěrným informacím, tzv. nevyhnutelnými důvěrníky.

4.1 Historický exkurz

Již Sirius Publicius ve svých Myšlenkách popsal důležitost důvěry k lidem větou „*kdo ztratil důvěru, víc už ztratit nemůže*“. Je tedy vidět, že důvěra a ochrana tajemství, ať už osobního či profesního, má dlouhodobou tradici.

O institutu profesního tajemství můžeme hovořit již od 5. století před Kristem ve spojitosti s Hippokratovou přísahou: „*Cokoli, co při léčbě i mimo svou praxi ve styku s lidmi uvidím a uslyším, co se nesmí sdělit, to zamlčím a uchovám v tajnosti*“³⁷

Na koncile v Kartágu ve 4. století př. n. l. byla prohlášena neporušitelnost zpovědního tajemství, která byla později na Tridentském concilu potvrzena jako absolutní princip, kterého se musela držet i svatá inkvizice.

Dávná historie se zmiňuje i o povinnostech advokátů a Cicero ve svých Filipikách odmítá postup advokáta, který zklamal důvěru svého klienta. Stejně jako Digesta zmiňují povinnost mlčenlivosti jako jeden ze závazků mužů spravedlnosti, tak i Komentáře právníka Farinacea hovoří o zákazu prozrazovat důvěrné informace, které advocatus získal od klienta a zároveň obsahují zákaz svědectví advokáta proti svému vlastnímu klientovi.

³⁷ Hippokratova přísaha

4.1.1 Vývoj povinnosti mlčenlivosti na našem území

Zákon č. 96/1868, kterým se zaváděl advokátní řád, byl prvním oficiálním pramenem na našem území, který obsahoval moderní úpravu profesního tajemství. Ustanovení § 10 tohoto zákona ukládalo advokátovi povinnost zachovávat v tajnosti všechny věci jemu svěřené. Tato úprava byla zachována bez větších zásahů až do r. 1948.

Zákon č. 322/1948 Sb., o advokacii z roku 1948 povoluje výkon advokacie pouze lidem „státně spolehlivým“ a v souvislosti s touto definicí učinil tento zákon jistý průlom do povinnosti mlčenlivosti, kdy kromě klienta mohl advokáta mlčenlivosti zbavit i ministr spravedlnosti, za předpokladu, že se jednalo o tajemství, které mohlo ohrozit bezpečnost státu, resp. jednalo-li se o důležitý státní zájem či skutečnosti, které mohly ohrozit lidově-demokratickou republiku. Ani v této době však nebylo profesní tajemství jako všeobecný princip nijak zpochybňováno.

Další zajímavostí tohoto zákona je fakt, že povinnost mlčenlivosti se v té době nevztahovala na ostatní pracovníky krajského sdružení advokátů, do kterých byli tehdejší advokáti organizováni.

Zákon č. 114/1951 Sb., o advokacii v sobě uchovával oproti zákonu předchozímu povinnost mlčenlivosti víceméně beze změny. Výkon advokacie však podmiňoval členstvím v tzv. advokátní poradně, jejíž celý pracovní kolektiv byl rovněž vázán povinností mlčenlivosti o skutečnostech zjištěných při své práci. Nově tento zákon přidal povinnost mlčenlivosti do textu slibu, který advokát skládal do rukou vedoucího advokátní poradny.

Zákon č. 57/1963 Sb., opět nepřinesl žádnou velkou změnu v otázce mlčenlivosti advokáta. Došlo však ke dvěma změnám, které stojí za zmínku. První je změna orgánu, který měl oprávnění zprostit advokáta mlčenlivosti v zájmu ochrany státního zájmu. Z ministra přešla tato pravomoc na Ústředí československé advokacie. Druhou změnou, nebo spíše dodatkem, je zakotvení povinnosti překažení spáchání trestného činu.

Zákon č. 57/1963 Sb., o advokacii je téměř totožný se zákonem předchozím, jediným dodatkem hodným zmínky je trvání závazku mlčenlivosti i ukončení členství ve sdružení advokátů.

Listopadová revoluce v roce 1989 umožnila advokacii naplnit své základní principy a to téměř neomezenou povinnost mlčenlivosti a advokacii jako výkon naprosto svobodného povolání.

Zákon č.128/1990 Sb., o advokacii byl velmi podobný dnešnímu platnému zákonu o advokacii. Dle ustanovení obsažených v tomto zákoně se závazek mlčenlivosti vztahoval na všechny skutečnosti, které se advokát dověděl v souvislosti s výkonem advokacie.

Povinnosti mlčenlivosti může být advokát zbaven pouze prohlášením klienta a platí i po vyškrtnutí advokáta ze seznamu advokátů i při případném pozastavení činnosti, nadále platí povinnost překazít trestný čin a v duchu „uvolnění“ profese advokátů byla vypuštěna možnost zproštění mlčenlivosti státním orgánem v „zájmu státní bezpečnosti“.

4.2 Povinnost mlčenlivosti advokáta v dnešních právních předpisech

4.2.1 Zákon o advokacii č. 85/1996 Sb., o advokacii

Základním, rozhodně ne jediným, předpisem upravujícím povinnost mlčenlivosti advokáta, je zákon č.85/1996 Sb., o advokacii, který v ustanovení § 21 říká, že *„Advokát je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb.“*

Na zmíněné ustanovení zároveň odkazuje § 39 téhož zákona, díky kterému se povinnost mlčenlivosti vztahuje i na advokátního koncipienta, avšak pouze přiměřeně. Slovíčko přiměřeně se může lišit dle právního uvážení, je zde však jasný účel a to zabránění uniknutí důvěrných informací z úst koncipienta a jejich případné zneužití třetí osobou.

Posledním ustanovením zákona o advokacii týkající se povinnosti mlčenlivosti je § 5 odst. 1 písm. j), kde je upraven slib advokáta před zápisem do Komory. Ve slibu se přímo mluví o povinnosti zachovávat mlčenlivost: *„Slibuji na svou čest a svědomí, že budu ctít právo a etiku povolání advokáta a chránit lidská práva. Slibuji, že budu dodržovat povinnost mlčenlivosti a dbát důstojnosti advokátního stavu“.*

4.2.2 Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

„Dokazování je třeba provádět tak, aby byla šetřena povinnost zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích chráněných zvláštním zákonem a jiná zákonem stanovená nebo státem uznávaná povinnost mlčenlivosti. V těchto případech lze provést výslech jen tehdy, jestliže vyslychaného zprostil povinnosti

*mlčenlivosti příslušný orgán nebo ten, v jehož zájmu má tuto povinnost; přiměřeně to platí i tam, kde se provádí důkaz jinak než výsledkem.*³⁸

Povinnost mlčenlivosti se v soudním řízení týká skutečností, které by mohly ve značné míře dotknout soukromí fyzických osob, rovněž není možné zveřejňovat skutečnosti, které jsou chráněny zákonem, skutečnosti týkající se činností státních orgánů a některých právnických osob.

Existuje však možnost, kdy je zapotřebí, aby se skutečnosti chráněné povinností mlčenlivosti staly předmětem dokazování. Opět zde však platí, že osoba, jejíž utajované informace mají být zveřejněny, musí k tomuto úkonu ještě před provedením důkazu dát souhlas.

Pro nás je nejzajímavějším případem zproštění ze strany klienta, v praxi se však může jednat i o pacientův souhlas k poskytnutí zdravotnické dokumentace nebo povolení státního orgánu udělené svému zaměstnanci k poskytnutí určitých informací.

4.2.3 Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů

*„Advokát nesmí použít na újmu klienta ani ve svůj vlastní prospěch nebo ve prospěch třetích osob informací, které od klienta nebo o klientovi získal v souvislosti s poskytováním právní služby“*³⁹

Klasicky zakotvená povinnost mlčenlivosti. V tomto případě je však nutné zmínit, že újma klienta nemusí být nutně majetková či finanční. Může se jednat i o újmu nemajetkovou, například poškození pověsti. Zároveň při případném zjišťování celé situace v případě porušení povinnosti mlčenlivosti je nutné zohlednit možný prospěch advokáta nebo třetí osoby (využití situace ke zvýraznění svého jména v médiích, či zneužití vnitřních informací klienta k finančnímu obohacení).

4.2.4 Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

„Oznamovací povinnosti nemá advokát nebo advokátní koncipient, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Oznamovací povinnost nemá také duchovní registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se

³⁸ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 124

³⁹ Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů ČR, čl. 6 odst. 4

*o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství.*⁴⁰

V případě trestního zákona tedy advokát ani advokátní koncipient nemají oznamovací povinnost. V kombinaci s ustanovením § 21 odst. 1 lze tedy dovodit, že se povinnost mlčenlivosti nevztahuje na zákonnou povinnost překazit spáchání trestného činu.

4.2.5 Etický kodex advokátů Evropské unie a Charta základních principů evropské advokacie

V Chartě základních principů evropské advokacie (dále jen „Charta“) je uvedeno *„právo a povinnost advokáta zachovat klientovy záležitosti v tajnosti a respektovat profesní mlčenlivost.“*⁴¹ V Chartě se opět zdůrazňuje úkon svěřování intimních informací, obchodních tajemství, sociální situace klienta atd. a následná povinnost mlčenlivost advokáta.

V tomto principu je opět vyzdvihována důvěra v tomto vztahu, která může bez povinnosti mlčenlivosti jen stěží existovat. Zároveň formulace tohoto principu poukazuje na fakt, že dodržování mlčenlivosti není pouze povinností ale zároveň i právem advokáta. Z logického výkladu se dá odvodit, že mlčenlivost advokáta je jakýmsi výhradním právem klienta.

Zároveň je po Chartě povinnost mlčenlivosti zakotvena v Etickém kodexu advokátů Evropské unie následujícím způsobem:

„2.3.1. Z podstaty funkce advokáta vyplývá, že klient advokátovi sděluje věci, které by jinému nesdělil, a že advokátovi jsou informace předávány na základě důvěry. Důvěra nemůže existovat bez jistoty zachování mlčenlivosti. Povinnost mlčenlivosti je tudíž primárním a základním právem i povinností advokáta. Advokátova povinnost mlčenlivosti slouží zájmu výkonu spravedlnosti stejně jako zájmu klienta. Zaslouží si tudíž zvláštní ochranu ze strany státu.

2.3.2. Advokát je povinen zachovávat mlčenlivost o veškerých informacích, o kterých se dozví při výkonu advokacie.

2.3.3. Povinnost mlčenlivosti není časově omezena.

⁴⁰ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, § 168 odst. 3

⁴¹ Základní principy evropské advokacie, princip b)

2.3.4. *Advokát je povinen od svých společníků, zaměstnanců a jiných osob, které najal při poskytování právních služeb vyžadovat, aby dodržovali stejnou povinnost zachovávat mlčenlivost.*⁴²

4.3 Věcný rozsah povinnosti mlčenlivosti

*„Advokát je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb.“*⁴³

Znění zákona o advokacii se tedy neomezuje pouze na skutečnosti týkající se konkrétního případu a právních záležitostí, o kterých se advokát dověděl, ale zahrnuje v sobě i informace nepravdivé povahy týkající se osoby klienta.

Na druhou stranu se znění zákona omezuje na poskytování právních služeb. Pokud se tedy advokát o některých skutečnostech dozví jinak, než v souvislosti s poskytováním právních služeb, není následně povinností mlčenlivosti vázán.

Opět však záleží na uvážení advokáta a povaze informace, kterou se dověděl, v případě, že se advokát rozhoduje, zda jí dále šířit či ne. Zde je totiž nutné si připomenout, že advokát je povinen jednat pouze v zájmu klienta, bez ohledu na zájmy vlastní a zájmy okolí. Pokud se tedy advokát doví informaci, která může jeho klienta poškodit, bez ohledu na zdroj, je vázán povinností mlčenlivosti, protože se dá předpokládat, že není v nejlepším zájmu klienta, aby se informace dále propagovala.

4.4 Osobní rozsah povinnosti mlčenlivosti

Ze zákona jasně plyne povinnost mlčenlivosti pro advokáta. Mlčenlivost však vyplývá i pro jiné, zákonem ne přímo vymezené osoby, mezi které patří:

„a) advokátní koncipient (podle ust. § 39 ve spojení s ust. § 21 zákona o advokacii);

b) všichni zaměstnanci advokáta, resp. veřejné obchodní společnosti advokátů ve smyslu ust. § 15 ZA (dále jen „společnost“), např. administrativní pracovníci, studenti, stážisté apod.;

c) jiné osoby, které se s advokátem nebo ve společnosti podílejí na poskytování právních služeb (např. právníci, patentoví zástupci, daňoví poradci, znalci, tlumočníci a další osoby činné pro advokáta či společnost na smluvním základě);

⁴² Etický kodexu advokátu Evropské unie, článek 2.3

⁴³ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 21

d) členové orgánů Komory a její zaměstnanci;

e) osoby zúčastněné na kárném řízení, včetně advokátů pověřených předsedou kontrolní rady provedením přípravných úkonů k prověření, zda došlo ke kárnému provinění.⁴⁴

Advokátní koncipient je vázán povinností mlčenlivosti pouze přiměřeně, přesto se dá říci, že v tomto případě platí stejné podmínky jako pro advokáta. Mlčet o všech skutečnostech, o kterých se dověděl v souvislosti s výkonem advokacie a možnost zbavení této povinnosti pouze na základě písemného zproštění ze strany klienta. Stejně tak povinnost mlčenlivosti trvá i po případném vyškrtnutí ze seznamu advokátních koncipientů.

Povinnost mlčenlivosti advokáta se nevztahuje v případě sdělení informací svým spolupracovníkům, které advokát pověřuje jednotlivými úkony v souvislosti s řešením konkrétního případu. Tito osoby jsou pochopitelně vázány povinností mlčenlivosti ve stejném rozsahu, jako advokát, který jim skutečnosti sdělil. Advokát je povinen je o tomto poučit.

4.5 Časový rozsah povinnosti mlčenlivosti

Vznik povinnosti mlčenlivosti je spjat s podpisem smlouvy o využití právních služeb.

Trvání je v podstatě neomezené a zaniká pouze písemným zproštěním ze strany klienta nebo jeho právního zástupce (nejlépe po doložení plné moci od klienta), tato povinnost nezaniká ani v případě vyškrtnutí ze seznamu advokátů, či při pozastavení činnosti.

4.6 Omezení povinnosti mlčenlivosti

4.6.1 Omezení vůči konkrétním osobám

V tomto případě se jedná hlavně o advokátní koncipienty a další zaměstnance advokáta, které pomáhají připravovat materiály k případům, pohybují se v prostorách advokátní kanceláře nebo jakýmkoli jiným způsobem mohou přijít do styku s informacemi, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti.

Advokát je povinen tyto osoby o této skutečnosti poučit.

⁴⁴ JANČAROVÁ, M., *Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta*. In Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, roč. 2000, č. 10. s. 33

Zároveň je advokát povinen se ve společnosti chovat tak, aby nebylo možné pro kolemjdoucí či přisedící slyšet důvěrné informace probírané přímo s klientem.

4.6.2 Omezení při sporu s klientem

Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na situaci, kdy by došlo na soudní spor mezi advokátem a klientem, případně právním nástupcem klienta. V těchto sporech se nejčastěji jedná o tzv. palmární spory, neboli o zaplacení odměny advokáta. Toto omezení však není absolutní, ale pouze relativní. Týká se pouze skutečností relevantních pro konkrétní soudní řízení.

Zajímavou se v tomto světle jeví situace, kdy by došlo na spor mezi advokátem, který by ve sporu vystupoval jako zaměstnavatel a jeho zaměstnancem, který se podílel na poskytování právní pomoci, tudíž je rovněž vázán povinností mlčenlivosti.

V tomto případě, pokud nebyl advokát či advokátní koncipient povinnosti zproštěn, musí být tato povinnost zachována.

V případě jakýchkoli sporů mezi advokátem a advokátním koncipientem jsou však oba vázáni zákonem o advokacii, který v ustanovení § 28 odst. 1 stanoví povinnost využít smířčího řízení před orgány Komory. Přestože toto řízení probíhá před orgány, které jsou vázány povinností mlčenlivosti, není v zákoně explicitně stanoveno omezení povinnosti mlčenlivosti.

4.6.3 Omezení uložené zákonem č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

„Povinnosti mlčenlivosti advokáta nejsou dotčeny jeho povinnosti jako daňového subjektu stanovené zvláštními předpisy o správě daní a poplatků; i v tomto případě je však advokát povinen zachovávat mlčenlivost o povaze věci, ve které právní služby poskytl nebo poskytuje.“⁴⁵

Advokát je povinen vystavit klientovi na jeho žádost vystavit písemný doklad o obdržení finanční částky za právní pomoc. Tento doklad slouží plátcům jako doklad výdajový (v případě právnické osoby či podnikatele) a jsou v něm specifikované úkony, které advokát v daném případě prováděl. Sdělení samotných úkonů se však nepočítá za porušení povinnosti mlčenlivosti.

⁴⁵ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 21 odst. 5

Sdělení povahy a obsahu konkrétních úkonů se však za porušení povinnosti mlčenlivosti považuje.

4.6.4 Omezení v exekučním řízení

„Banky, pobočky zahraničních bank a spořitelní a úvěrní družstva (dále jen □peněžní ústav), pojišťovny, investiční společnosti a investiční fondy, obchodníci s cennými papíry, penzijní fondy podle zvláštního právního předpisu, Fond pojištění vkladů (dále jen □finanční instituce), notáři, advokáti, fyzické a právnické osoby jsou povinni sdělit exekutorovi na jeho písemnou žádost údaje o číslech účtů povinného, jako i o jejich stavu a změnách a údaje o majetku, věcech, listinách či zaknihovaných cenných papírech povinného jimi spravovaných či u nich pro povinného či povinným uschovaných.“⁴⁶

V případě vedené exekuce proti klientu, kterého zastupuje advokát je po obdržení písemné žádosti od exekutora povinen mu předat všechny výše zmíněné údaje, které exekutor požaduje. Jedná se však pouze o údaje o majetku, který advokát pro svého klienta spravuje, do této kategorie nespadá majetek, o kterém se advokát pouze dověděl v souvislosti s poskytováním právní služby.

4.6.5 Omezení v souvislosti s překažením trestného činu

„Povinností mlčenlivosti není dotčena zákonem uložená povinnost překazit spáchání trestného činu.“⁴⁷

V praxi toto ustanovení znamená, že pokud se advokát v souvislosti s poskytováním právní služby dozví od klienta nebo jakýmkoli jiným ověřeným způsobem, že by mělo dojít k některému z trestných činů taxativně vymezených v § 367 trestního zákona⁴⁸, měl by advokát učinit adekvátní kroky, aby bylo možné tomuto trestnému činu zabránit. Zákon o advokacii v tomto případě odkazuje na § 167 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ten však byl zrušen zákonem č. 40/2009 Sb., který je v účinnosti dnes a zákon o advokacii tak odkazuje pouze na povinnost překazit spáchání trestných činů taxativně vymezených v § 367 tohoto zákona.

Pod adekvátními kroky je možné si představit oznámení policejnímu orgánu, státnímu zástupci nebo jakémukoli orgánu, který je schopný případnému trestnému činu zabránit. Důležitým aspektem v tomto případě je včasnost

⁴⁶ Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů, § 33 odst. 4

⁴⁷ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 21 odst. 7

⁴⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 367

oznámení, která se posuzuje od okamžiku, kdy měl oznamovatel možnost provést oznámení a zda by takovým oznámením opravdu došlo k zabránění trestného činu nebo alespoň omezení vzniku dalších negativních následků.

5 Práva advokáta

Advokát má širokou škálu povinností, která výrazně převyšuje jeho práva. Přesto si myslím, že je vhodné zdůraznit alespoň některá práva, která má advokát nejen vůči klientovi, ale celkově při výkonu advokacie.

5.1 Právo na informace od klienta

Na rozdíl od ostatních práv zmíněných v této kapitole, není právo na informace od klienta doslovně uvedeno v právní úpravě advokacie. Jediným ustanovením, které se této problematice týká, může být čl. 6 odst. 3 Etických pravidel, ve kterém je uložen zákaz advokátovi prověřovat bez souhlasu klienta informace advokátovi poskytnuté.

Analogicky lze tedy odvodit, že klient je povinen advokátovi poskytnout informace týkající se jeho konkrétní situace. Tyto informace by měly být pravdivé a kompletní. Pod pravdivými a kompletními informacemi je nutné si představit přesný popis všech skutečností týkajících se konkrétního případu. Klient si není vždy vědom všech okolních skutečností, které by mohly mít jakýkoliv vliv na jeho případ, proto je advokát oprávněn pokládat dodatečné dotazy, aby získal komplexní přehled o situaci a aby nedošlo k nepříjemným překvapením v případě soudních sporů, kdy by byly předneseny skutečnosti, o nichž advokát nevěděl, že existují a ovlivnily by negativně celý případ.

V případě zatajení důležitých informací ze strany klienta je advokát oprávněn vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb, protože by se jednalo o narušení nezbytné důvěry mezi advokátem a klientem nebo na základě nedostatečné součinnosti ze strany klienta.⁴⁹

5.2 Právo advokáta na odměnu

Zákon o advokacii zmiňuje na několika místech odměnu advokáta, možnosti jejího snížení advokátem nebo Českou advokátní komorou nebo odstoupení advokáta od práva na odměnu. Nejdůležitějším ustanovením v této souvislosti je však § 22 odst. 1 zákona o advokacii, kde je výkon advokacie podmíněn odměnou, kterou hradí klient. Stejně tak jako možnost advokáta žádat přiměřenou zálohu. Opět lze z této části zákona logicky odvodit, že advokát má právo na odměnu a následně má právo odstoupit od smlouvy v případě nesložení potřebné zálohy klientem.

⁴⁹ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 20

5.3 Právo advokáta odmítnout právní služby

V této práci jsem se již zabýval povinností advokáta odmítnout právní služby kvůli důvodům taxativně vymezeným v § 19 zákona o advokacii.

§ 18 v odst. 1 zákona o advokacii však poskytuje ještě jednu formulaci možnosti odmítnutí právních služeb advokátem, když zmiňuje oprávnění k odmítnutí právních služeb, pokud k nim nebyl ustanoven podle zvláštních předpisů nebo určen Komorou. Již samotné slovíčko oprávnění v zákonné dikci tedy uděluje advokátovi právo rozhodnout se dle vlastního uvážení, zda poskytne právní službu či nikoliv. Advokát není ze zákona povinen objasnit zájemci o právní službu důvody svého odmítnutí, v praxi se tak přesto často děje. Jedním z nejčastějších důvodů je konflikt s čl. 8 odst. 2 etického kodexu České advokátní komory, kdy je přijetí dalšího klienta nad kapacitní možnosti advokáta a existuje nebezpečí, že by se advokát jeho případu nemohl věnovat s plným úsilím.

V případě, že zájemce o právní službu obejde několik kanceláří a všichni jím navštívení advokáti mu odmítnou poskytnout právní službu, má zájemce právo požádat Českou advokátní komoru o přidělení advokáta. Takto přidělený advokát už nemá právo zastupování odmítnout. Je však jeho povinností právní službu odmítnout z důvodů uvedených v § 19 zákona o advokacii.

5.4 Právo advokáta odstoupit od smlouvy

V případě odstoupení od smlouvy se jedná o obdobný problém, jako výše zmíněné právo odmítnout právní služby, kdy je advokátovou povinností dodatečně vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb v případě zjištění skutečností uvedených v § 19 zákona o advokacii.

Ustanovení § 20 odst. 1 a 2 však zároveň poskytují advokátovi právo v určitých situacích od smlouvy odstoupit. Jedním z těchto důvodů je narušení nezbytné důvěry a nedostatečná součinnost ze strany klienta. Advokát není schopný poskytovat kvalitní právní službu v případě, že s ním klient plně nespolupracuje a zatajuje mu informace relevantní k danému případu. Stejně tak je právem advokáta odstoupit od smlouvy v případě, že klient vyžaduje použití postupu v rozporu se zákonem nebo stavovským předpisem po předchozím upozornění advokáta.

Stejně tak může být důvodem pro odstoupení od smlouvy nesložení přiměřené zálohy klientem po výzvě advokáta.

Opět je nutné zmínit, že v těchto případech je to právo advokáta odstoupit od smlouvy, nikoliv povinnost. Opět je tedy na jeho uvážení, zda bude pokračovat v poskytování právní služby po těchto „konfliktech“ s klientem, či nikoliv.

5.5 Právo advokáta nechat se zastoupit v rámci svého pověření

„(1) Advokát se v rámci svého pověření může dát zastoupit jiným advokátem.

(2) Nestanoví-li zvláštní předpis jinak, může advokáta při jednotlivých úkonech právní pomoci zastoupit i zaměstnanec advokáta nebo advokátní koncipient.“⁵⁰

Toto ustanovení dává advokátovi možnost nechat se zastoupit jiným advokátem, advokátním koncipientem nebo jiným svým zaměstnancem.

⁵⁰ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 26

6 Výkon advokacie z pohledu etiky a morálky

Výkon advokacie byl v průběhu svého historického vývoje vždy spjat s určitými etickými, profesionálními a morálními hodnotami, kterých se advokát musel držet, a které byly pro advokáta všeobecně závazné. Je tedy bezpodmínečně nutné, aby se advokáti v dnešní době drželi etických zásad, vzhledem ke složitosti dnešních právních systémů a lidské společnosti, ve které by bez těchto zásad ztrácel advokátský stav jak svojí důstojnost, tak účel.

Výkon advokacie je v České republice podmíněn složením slibu do rukou předsedy Komory, který zní: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že budu ctít právo a etiku povolání advokáta a chránit lidská práva. Slibuji, že budu dodržovat povinnost mlčenlivosti a dbát důstojnosti advokátního stavu.*“⁵¹

Již tento slib počítá s dodržováním etiky povolání advokáta a zároveň s důstojností advokátního stavu. Kodifikovaná část těchto pravidel se nejčastěji označuje jako pravidla výkonu advokacie či etické kodexy.

Ve světle snahy unifikace mezinárodních právních systémů a celkově činností Evropských společenství a dnešní Evropské unie byl na zasedání Rady advokátních komor evropských společenství (CCBE) dne 28. října roku 1988 přijat Kodex chování advokátů Evropských společenství, který byl od svého přijetí třikrát novelizován, naposledy 19. května 2006 a jsou jim vázáni všichni advokáti, kteří jsou členy komor těchto zemí. Kodex je aplikovatelný jak ve všech zemích v rámci Evropské unie, tak v zemích pro advokáty domácích. Pro Českou republiku byl oficiálně přijat usnesením představenstva ČAK na schůzi dne 11. 3. 1992, účinnosti nabyt dne 1. 6. 1992 a působil jako soubor pravidel pro zahraniční činnost advokátů ve vztahu k zemím Evropského společenství.⁵²

Charta základních principů evropské advokacie je posledním předpisem přijatým CCBE 24. listopadu 2006. Účelem Charty není nahrazení etického kodexu, nýbrž jakési jeho doplnění. Obsahem Charty je deset základních principů, která jsou společná pro národní i mezinárodní výkon advokacie.

Mezi další předpisy upravující činnost advokátů po její morální stránce patří Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů a samozřejmě zákon o advokacii.

⁵¹ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, § 5 písm. j)

⁵² Schelleová, I., *Zákon o advokacii a předpisy související*. Brno: Iuridica Brunensia, 1995, s. 191 - 207

6.1 Etický kodex advokátů České republiky

Etický kodex byl schválen usnesením předsednictva České advokátní komory 31. října 1996 a uveřejněn ve Věstníku č. 1/1997. Jeho přijetí předcházely mnoholeté diskuze, které začaly ještě před Sametovou revolucí roku 1989.⁵³

Zajímavou částí tohoto kodexu pro účely této práce a konkrétně této kapitoly je část druhá „Pravidla profesionální etiky“. V této části je zmíněna důstojnost a vážnost advokátního stavu, kterou je advokát povinen dodržovat při výkonu svého povolání. Je povinen chovat se poctivě, čestně, slušně a je jeho povinností plnit jím převzaté závazky. V této souvislosti je advokát vždy povinen zvážit ještě před přijetím závazku, zda je schopný ho splnit. Článek 4 Etického kodexu zároveň popisuje, jak zhruba mají vypadat projevy advokáta, aby nesnižovaly důstojnost a vážnost advokátního stavu. Projevy by měly být vždy k věci, rozvážné a nikdy by neměly být nepravdivé.

V oddílu druhém druhé části jsou zmíněny povinnosti advokáta ke klientovi, která již byla předmětem výkladu v této práci, přesto zmíním několik rozšíření, která tento kodex přináší.

Mezi tyto rozšíření patří zákaz ověřování informací, které advokát získal od klienta bez jeho souhlasu či povinnost advokáta zastupovat klienta, kterému byl přidělen se stejnou péčí a svědomitostí jako klienta, který si ho sám vybral.

Kodex nemlčí ani v případě odměny advokáta, kde ukládá advokátovi povinnost poskytnout klientovi úplné a pravdivé informace o očekávaném rozsahu svých výkonů a stanovení odměny přiměřené dané situaci.

Advokáti při výkonu advokacie nejednají pouze s klienty a ani zde nejsou tyto situace opomenuty. Kodex zdůrazňuje nutnost profesionálního chování ve vztahu k jiným advokátům, advokátním koncipientům a soudům.

Mezi povinnosti k advokátnímu stavu patří zákaz poskytování právní pomoci klientovi, který již je klientem advokáta jiného bez souhlasu tohoto advokáta, zákaz odmítnutí jednání s advokátem protistrany nebo naopak zákaz jednání s druhou stranou, která je zastoupena advokátem a v neposlední řadě zde analogicky platí takové chování, aby advokát nesnižoval důstojnost advokátního stavu. Advokátní koncipienty by měl advokát vést k osvojení profesní etiky a měl by v co největší míře pomoci koncipientovi osvojit si výkon advokacie a připravit ho k advokátním zkouškám.

⁵³ Nykodým J., *Fungování advokáta – právní a morální závazky ke klientům*. In Bulletin advokacie 2000, č. 6-7 s. 10 - 15

Advokát je povinen zachovávat určitou zdvořilost a úctu při jednání se soudy, orgány veřejné správy a jakýmikoli jinými orgány, které rozhodují v právních věcech, případně i s osobami, které mají od těchto orgánů pověření plnit jejich úkoly. Stejně tak není možné, aby advokát vědomě předkládal důkazy nebo skutečnosti, o kterých ví, že jsou nepravdivé, a to ani v případě, že na tom jeho klient trvá.

Byl-li advokát vyzván k veřejně prospěšné činnosti, tzv. „pro bono“ činnost, musí tuto činnost vykonávat svědomitě a řádně, přestože za tyto případy mu nenáleží žádná odměna.

Neméně důležitou je část třetí tohoto kodexu „Pravidla soutěže advokátů“. V dnešní společnosti neustále stoupá počet advokátů. Dle webových stránek České advokátní komory byl počet advokátů v ČR v roce 2007 následující: západní Čechy 343, jižní Čechy 357, severní Čechy 390, východní Čechy 476, střední Čechy 498, severní Morava 787, jižní Morava 1312 a Praha 3524.⁵⁴ Velmi hrubým odhadem se dá říci, že na cca 1300 lidí je v České republice jeden advokát. Vzhledem k jejich geografickému rozpození a snaze o zisk pamatuje kodex i na situace, kdy by advokáti „bojovali“ o svou klientelu.

V těchto případech je advokátům z etického hlediska zakázáno využívat nepravdivých a klamavých informací, ponižovat nebo jinak osočovat a narážet na jiného advokáta či budit neoprávněná očekávání o výsledcích, kterých je advokát schopen dosahovat. I zde je advokát povinen chovat se poctivě. Do této kategorie se dá zahrnout i ustanovení článku 25, který povoluje osobní publicitu advokátovi tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, uváděl pravdivé informace a při tom dodržoval všechny ostatní hodnoty advokacie.

6.2 Charta základních principů evropské advokacie a Etický kodex advokátů Evropské unie

Charta základních principů evropské advokacie byla přijata 24. listopadu 2006 a jejím účelem není nahradit Etický kodex, nýbrž ho jaksi rozšířit. Těchto deset principů vyjadřuje jakýsi základ pro národní i mezinárodní předpisy upravující chování evropských advokátů. Jedním z účelů Charty je například působit jako směrnice pro vybudování nezávislosti advokátním komorám

⁵⁴ ČAK: Počet advokátů v ČR nepřetržitě stoupá, nejvíce jich je v Praze [online] dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=1255>

v evropských demokraciích. Charta zároveň poukazuje na důležitost úlohy advokátů ve společnosti a těchto deset principů mají za úkol posílit tuto roli.

„Úlohou advokáta, ať zastupuje občana, velkou obchodní společnost nebo stát, je důvěryhodně poskytovat právní porady, zastupovat své klienty, jednat jako důvěrný prostředník mezi třetími osobami a být nepostradatelným aktérem při řádném výkonu spravedlnosti. Advokát, který je ztělesněním veškerých těchto aspektů, který poskytuje služby v zájmu svého klienta a chrání práva svého klienta, plní zároveň tzv. sociální funkci, která spočívá v předcházení konfliktům, vyloučení konfliktů a dále v dohlížení nad tím, aby případné konflikty byly řešeny v souladu s právem, a podporuje další vývoj práva, brání svobodu, spravedlnost a zákonnost.“⁵⁵

Mezi zmiňovaných deset principů výkonu advokacie v rámci Evropské unie patří:

- „(a) nezávislost advokáta a svobodná volba převzetí zastoupení klienta,*
- (b) právo a povinnost advokáta zachovat klientovy záležitosti v tajnosti a respektovat profesní mlčenlivost,*
- (c) vyloučení konfliktů zájmu, ať již mezi různými klienty nebo mezi klientem a advokátem,*
- (d) důstojnost a čest advokacie a poctivost a dobrá pověst advokáta,*
- (e) loajalita vůči klientovi,*
- (f) spravedlivé zacházení s klienty, pokud se jedná o odměnu,*
- (g) profesní kvalifikace advokáta,*
- (h) respekt vůči ostatním advokátům,*
- (i) respektování zásady právního státu a řádného výkonu spravedlnosti a*
- (j) samospráva advokacie“⁵⁶*

Stejně jako v Etickém kodexu advokátů pro Českou republiku, tak i zde je zdůrazněna úloha advokáta ve společnosti, ve které pokud jde o právní stát, plní advokát zvláštní roli a respekt vůči tomuto povolání je zásadní podmínkou demokracie ve společnosti. Dále jsou zde popisovány stavovské předpisy, jako další z předpisů důležitých pro výkon advokacie.

Ve své druhé části zmiňuje Evropský kodex obecné principy pro výkon advokacie jako je nezávislost, povinnost mlčenlivosti, osobní reklama, zájmy klienta aj.

⁵⁵ Charta základních principů Evropské advokacie, komentář, bod 6.

⁵⁶ Charta základních principů Evropské advokacie

Dále obsahuje Evropský kodex jednu ze svých nejdůležitějších částí, resp. část, která se nejčastěji aplikuje při výkonu advokacie, a to pravidla pro vztahy s klienty. Obdobně jako v etickém kodexu pro ČR se opakují požadavky na svědomité a pečlivé zastupování klienta, stejně jako povinnosti informovat ho o podniknutých krocích, běžících lhůtách apod., povinnost advokáta odmítnout poskytnutí právní pomoci v případě, že si není jistý svými schopnostmi v konkrétním případě nebo povinnost informovat o této skutečnosti klienta a pokud bude klient trvat na zastoupení tímto konkrétním advokátem, musí tento advokát spolupracovat s advokátem jiným, který má potřebné schopnosti a znalosti.

Ani zde není opomenuto jednání před soudem a s jinými advokáty, jejichž zásady jsou však obdobné jako v Etickém kodexu advokátů pro Českou republiku.

7 Kárné řízení

Kárnému řízení se věnuje hlava čtvrtá zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, přímo nazvaná kárná odpovědnost a kárné řízení, kde se hned v prvních dvou odstavcích § 32 vysvětluje pojem kárné provinění (závažné nebo opětovné zaviněné porušení povinností stanovených advokátovi nebo advokátnímu koncipientovi tímto nebo zvláštním zákonem nebo stavovským předpisem), a zároveň ustanovení, že advokát a advokátní koncipient jsou kárně odpovědní za kárné provinění.

Žádné opatření nemůže vyvolávat chtěné preventivní účinky bez hrozby sankce. V tomto případě se jedná o kárná opatření, která jsou taxativně vymezena v § 32 odstavcích 3 a 4 zákona o advokacii:

Advokátovi lze uložit některá z těchto kárných opatření:

- *„napomenutí,*
- *veřejné napomenutí (napomenutí oznámené ve Věstníku Komory),*
- *pokutu až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem⁵⁷,*
- *dočasný zákaz výkonu advokacie uložený na dobu od šesti měsíců do tří let,*
- *vyškrtnutí ze seznamu advokátů.⁵⁸*

Advokátnímu koncipientovi lze uložit následující, dá se říci, trochu mírnější opatření

- *„napomenutí,*
- *veřejné napomenutí,*
- *pokutu až do výše dvacetinásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem,*
- *vyškrtnutí ze seznamu advokátních koncipientů.⁵⁹*

V případě, že je kárná žaloba směřována proti méně závažnému porušení povinností, je možné od výše zmíněných kárných opatření advokátovi či advokátnímu koncipientovi upustit, za předpokladu, že samotné projednání kárného provinění se dá považovat za postačující. Rozhodnutí, zda se obviněný dopustil kárného provinění a zda je na místě uložit kárné opatření, leží v rukou

⁵⁷ Nařízení vlády č. 303/1995 Sb., o minimální mzdě ve znění pozdějších předpisů

⁵⁸ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, § 32 odst. 3

⁵⁹ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, § 32 odst. 4

tříčlenného kárného senátu, který je složen ze členů kárné komise Komory. Předseda kárné komise České advokátní komory bezodkladně po zahájení kárného řízení písemně ustanoví kárný senát, a o jeho složení písemně informuje účastníky řízení. Účastníky řízení jsou kárný žalobce, kterým může být předseda kontrolní rady Komory nebo ministr spravedlnosti a kárně obviněný, kterým v advokátském kárném řízení může být advokát nebo advokátní koncipient.

Smyslem kárného řízení je posouzení, zda advokát opravdu jednal v rozporu se zákonem o advokacii, či jinými relevantními právními předpisy nebo jinak závažně porušil své povinnosti. V případě, že z podkladů, svědectví a jiných vyšetřování vyplyne, že došlo k porušení povinností, je úkolem kárného senátu a účelem kárného řízení takové porušení adekvátně potrestat.

Kárné řízení je zahájeno doručením žaloby Komoře. Kárné stížnosti se podávají kontrolní Radě České advokátní komory, která rozhoduje o jejich opodstatněnosti a v případě, že v některé stížnosti uzná uvedené důvody pro podání kárné žaloby, postoupí jí dále předsedovi kárné komise, který následně podá kárnou žalobu, a to do 6 měsíců ode dne, kdy se kárný žalobce dověděl o kárném provinění, nejpozději však do dvou let ode dne, kdy ke kárnému provinění došlo. Do šestiměsíční lhůty k podání kárné žaloby se nezahrnuje maximálně dvou měsíční doba nutná k prověření, zda opravdu došlo ke kárnému provinění a k přípravě úkonů k takovému prověření. Zároveň musí kárná žaloba obsahovat zejména popis skutku, v němž je spatřováno kárné provinění, odůvodnění, kde je nutné vyjádřit konkrétní porušení právní povinnosti a návrh na provedení důkazů.

Kárný senát má možnost rozhodnout o zastavení nebo přerušení, neučiní-li tak, nařídí předseda kárného senátu (po dohodě s ostatními členy senátu) jednání k projednání věci, zpravidla tak, aby se konalo nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy předseda obdržel kárný spis, a aby bylo možné ve věci rozhodnout během jediného jednání.

Během jednání je dán prostor k vyjádření obviněného ke všem skutečnostem, ve kterých je spatřováno jeho pochybení, stejně tak dochází k výslechům svědků, znalců, tlumočnicků a jiných osob, které byly k jednání předvolány a dostavily se. Po skončení jednání vyzve předseda kárného senátu jeho členy k hlasování.

Logicky má výsledek jednání pouze dvě možná východiska. Prvním je, že zproštění žaloby, pokud se během jednání prokázalo, že se obviněný nedopustil

kárného provinění, nebo byla žaloba podána na skutek, který se jako kárné provinění nepovažuje. Druhou možností je uznání kárné žaloby a potvrzení, že skutek v ní uvedený se považuje za kárné provinění.

Následkem druhé z výše zmíněných možností je uložení jednoho z kárných opatření zmíněných na začátku této kapitoly. Při ukládání kárného opatření se přihlíží k povaze skutku a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k osobě kárně obviněného a míře jeho zavinění, jakož i k jeho osobním poměrům.

V případě, že kárný senát vysloví, že bylo spáchané kárné provinění, může obviněný podat do 15 dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí. Odvolání v tomto případě má suspenzivní účinek a rozhoduje o něm tříčlenný senát ustanovený z členů odvolací kárné komise neboli odvolací senát, jemuž předseda kárného senátu odvolání postoupí bezodkladně po jeho obdržení.

Odvolací senát může ve věci rozhodnout následujícími způsoby:

- *„odvoláním napadené rozhodnutí zruší a věc vrátí kárnému senátu k dalšímu řízení a rozhodnutí,*
- *odvolání zamítne a rozhodnutí kárného senátu potvrdí,*
- *napadené rozhodnutí zruší a kárné řízení zastaví, jsou-li k tomu dány důvody uvedené v § 11 části třetí advokátního kárného řádu.“⁶⁰*

Jednání tedy končí buď rozhodnutím ve věci po prvním jednání, nebo rozhodnutím o odvolání, bylo-li podáno.

Specifickým rozhodnutím kárného senátu je kárný příkaz. Kárný senát má právo rozhodnout kárným příkazem, má-li za to, že byl skutkový stav spolehlivě zjištěn již opatřenými důkazy. V případě vydání kárného příkazu lze uložit pouze následující kárné opatření:

- napomenutí
- pokuta do výše desetinásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem, je-li kárně obviněným advokát
- pokuta do výše dvojnásobku minimální měsíční mzdy stanovené zvláštním právním předpisem, je-li kárně obviněným advokátní koncipient.

⁶⁰ Vyhláška č. 244/1996, advokátní kárný řád, § § 29 - 32

Obviněný může proti kárnému příkazu podat odpor, a to do 15 dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí kárného příkazu.

Byl-li proti kárnému příkazu podán odpor, kárný příkaz se tím zrušuje a předseda kárného senátu nařídí projednání věci, kde se postupuje jako v klasickém kárném řízení a kárný senát není nijak vázán obsahem kárného příkazu.

7.1 Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 27. 5. 2011, sp. zn. K 110/201⁶¹

Kárně obviněná JUDr. E. T. byla uznána kárně vinnou tím, že poté, co dne 26. 1. 2010 poukázala A. A. prostřednictvím svého otce B. B. na její depozitní účet částku 2 060 000 Kč, jak bylo předem ujednáváno v návrzích zamýšlené dohody o úschově kupní ceny, která však nebyla uzavřena, tuto částku A. A. ani jejímu otci B. B. nevrátila a dne 27. 1. 2010 ji bez vědomí a předchozího souhlasu A. A. v rozporu s předchozími ujednáními obsaženými v návrhu výše zmíněné zamýšlené dohody o úschově kupní ceny, kde měla vystupovat jako schovatel, převedla ze svého depozitního účtu na spořicí účet svého klienta, realitní kanceláře C., s. r. o., a ačkoliv ji A. A. dopisem ze dne 7. 5. 2010 vyzvala k vrácení částky 2 060 000 Kč, na tuto výzvu nereagovala, tedy

- porušila vázanost právními předpisy a v jejich mezích příkazy klienta,
- nechránila práva a oprávněné zájmy klienta a neřídila se jeho pokyny,
- při výkonu advokacie nejednala čestně a svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupovala tak, aby nesnižovala důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržovala pravidla profesionální etiky ukládající jí povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu, povinnost plnit převzaté závazky, povinnost peníze a jiné hodnoty, které převzala ke stanovenému účelu, opatrovat s péčí řádného hospodáře a nepoužít je jinak než ke stanovenému účelu, čímž porušila § 3 odst. 1 zákona o advokacii ve spojení s § 451 odst. 1 obč. zák. a dále § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2 a čl. 9 odst. 2 Pravidel profesionální etiky.

Za to se jí podle § 32 odst. 3 písm. e) zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění, ukládá kárné opatření vyškrtnutí ze seznamu advokátů.

⁶¹ SYKA, J., *Z kárné praxe* In Bulletin advokacie Praha: Česká advokátní komora v Praze, roč. 2012, č. 1-2. s. 65

Kárně obviněná je povinna zaplatit České advokátní komoře náhradu nákladů kárného řízení ve výši 3000 Kč.

7.2 Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 27. 6. 2011, sp. zn. K 14/2011 ⁶²

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže klienta nesprávně poučí o délce zákonné lhůty, konkrétně lhůty k podání ústavní stížnosti. Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 27. 6. 2011, sp. zn. K 14/2011

Kárně obviněný JUDr. P. R. se dopustil kárného provinění tím, že poté, co mu jako obhájci obžalovaného A. A. v jeho trestní věci vedené u krajského soudu bylo dne 3. 9. 2009 doručeno usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 8. 2009, kterým bylo odmítnuto dovolání obžalovaného A. A. proti rozsudku krajského soudu ze dne 12. 2. 2009 ve spojení s usnesením Vrchního soudu ze dne 21. 4. 2009, dopisem ze dne 3. 9. 2009 nesprávně obžalovaného A. A. poučil, že ve věci je možné podat ústavní stížnost k Ústavnímu soudu v Brně ve lhůtě šesti měsíců ode dne doručení rozhodnutí dovolacího soudu, zatímco tato lhůta je 60 dnů. V důsledku toho mu obžalovaný A. A. udělil plnou moc k podání ústavní stížnosti a k zastupování před Ústavním soudem v Brně až dne 9. 2. 2010, přičemž ústavní stížnost doručená k Ústavnímu soudu v Brně až dne 18. 2. 2010 tak byla usnesením tohoto soudu ze dne 30. 8. 2010 jako opožděná odmítnuta, tedy, že

- při výkonu advokacie nechránil práva a oprávněné zájmy klienta a neřídil se jeho pokyny,
- při výkonu advokacie nejednal svědomitě a důsledně nevyužíval všechny zákonné prostředky a v jejich rámci neuplatnil v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládal za prospěšné,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu
- povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
- povinnost klienta řádně informovat, jak vyřizování jeho věci postupuje a poskytovat mu včas vysvětlení a podklady potřebné pro uvážení dalších

⁶² SYKA, J., *Z kárné praxe* In Bulletin advokacie Praha: Česká advokátní komora v Praze, roč. 2011, č. 12. s. 59

příkazů, čímž porušil ust. § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 9 odst. 1 Pravidel profesionální etiky.

Za to se mu podle § 32 odst. 3 písm. c) zák. č. 85/96 Sb., v platném znění, ukládá kárné opatření, a to pokuta ve výši 25 000 Kč.

7.3 Rozhodnutí kárné komise ČAK ze dne 20. 3. 1998, sp. zn. K 116/97 ⁶³

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl dne 20. 3. 1998 ve věci K 116/97 takto: Kárně obviněný JUDr. P. J. je vinen, že

1) jako právní zástupce klienta K. T. jako žalobce ve věci vedené u Městského soudu v P. neinformoval svého klienta o tom, že mu dne 26. 3. 1997 byl doručen rozsudek soudu ze dne 28. 1. 1997 a přes několikeré písemné urgencyy toto rozhodnutí nejméně do 20. 7. 1997 svému klientovi nepředložil,

2) jako právní zástupce K. T. ve věci uvedené u okresního soudu v P. nepředložil soudu „komentář k jednotlivým položkám“ vypracovaný klientem, ač mu klient dal pokyn tuto písemnost soudu předložit,

3) nepředložil kontrolnímu oddělení ČAK klientský spis týkající se klienta K. T., ač byl o to ČAK opakovaně doporučenými dopisy žádán dne 29. 7. a 25. 8. 1997.

Tedy ad 1) a 2) porušil svým jednáním povinnosti advokáta uložené v ust. § 16 odst. 1, zákona č. 85/96 Sb. o advokacii, a článek 5 a 6 stavovského předpisu č. 1, ad 3) porušil svým jednáním povinnosti advokáta, uložené v ust. § 46 odst. 3 zákona o advokacii a článku 56 odst. 2, organizačního řádu ČAK a **ukládá se mu za to jako kárné opatření podle § 32 odst. 1, písm. c) zák. o advokacii, pokuta ve výši 5 000 Kč**

7.4 Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 9. 9. 2011, sp. zn. K 61/2011 ⁶⁴

Jde o závažné porušení povinností advokáta, jestliže při činění prohlášení o pravosti podpisu se od přesného postupu podle zákona o advokacii a podle

⁶³ SYKA, J., *Z kárné praxe* In Bulletin advokacie Praha: Česká advokátní komora v Praze, roč. 1998, č. 8. s. 62

⁶⁴ *Ad Notam: notářský časopis*. Praha: Notářská komora České republiky, roč. 2012, č. 1. s. 43

stavovského předpisu odchýlí, byť i nesprávným zápisem data v knize o prohlášeních o pravosti podpisů.

Kárně obviněná Mgr. P. F. byla uznána kárně vinnou tím, že do Knihy o prohlášeních o pravosti podpisů č. xxxxxx, která jí byla Komorou vydána dne 25. 5. 2009, pro účely signování plné moci do kolonky č. 2 „datum a místo prohlášení“ zapsala „xxxxxx 16. 3. 2010“, ačkoli pravost podpisu ověřila až nejdříve dne 13. 5. 2010, tedy

- při výkonu advokacie nejednala svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupovala tak, aby nesnižovala důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržovala Pravidla profesionální etiky, ukládající jí povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
- porušila povinnost při vedení Knihy o prohlášeních o pravosti podpisu,

čímž,

porušila § 16 odst. 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 Pravidel profesionální etiky a § 52a odst. 5 zákona o advokacii ve spojení s usneseními představenstva ČAK č. 4/2006 Věstníku část 3.

Za to se jí podle § 32 odst. 3 písm. c) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění, ukládá kárné opatření pokuta ve výši 50 000 Kč.

8 Závěr

Cílem práce bylo přiblížit čtenáři práva a povinnosti advokáta při jednání s klientem s jistým důrazem na morální a etické hodnoty této profese.

Jak je z této práce nepochybně vidět, má advokát celou řadu povinností a oproti těmto povinnostem pouze malé množství práv. Vzhledem k účelu povolání advokáta je tento aspekt pochopitelný. Musíme si v této chvíli uvědomit, že se jedná o profesi s více jak tisíciletou tradicí, která během tohoto vývoje prošla mnohými změnami. Tento vývoj vyústil v dnešní podobu advokacie, která je s drobnými odlišnostmi stejná pro Evropu i celý svět.

Ze všech výše zmíněných témat se mi veškeré zmíněné okruhy zdají adekvátně upravené v právních předpisech. Co se týče etiky nebo povinností advokáta, které nutně nevyplývají z dikce zákona, jsou často obecně upraveny v etických kodexech nebo jiných částech zákonů tak, aby byla klientovi zaručena co nejlepší péče ze strany advokáta. Zároveň, jak bylo výše v práci zmíněno, se musí advokát chovat tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, což znamená kromě jednání se soudy, úřady a klienty určitý způsob chování i mimo výkon povolání. Výkon advokacie je tedy vždy a všude podmíněn důstojným chováním.

Co se týče povinnosti mlčenlivosti, zdají se mi pokusy o její průlom až přehnané. Už nynější úprava je dle mého názoru v některých směrech až přemrštěná. Výkon advokacie má určitý profesní aspekt, ale má zároveň i aspekt etický. Do etického aspektu spadají průlomy povinnosti mlčenlivosti, které jsou na místě například v souvislosti s překažením trestného činu. Ostatní průlomy jsou dle mého názoru přehnané a částečně mění definici advokacie jako takové. Prvek důvěry je základním kamenem vztahu mezi advokátem a klientem a v případě dalších průlomů se dá pochybovat o povinnosti mlčenlivosti jako jedné ze zásad právní služby. Je jasné, že účelem těchto průlomů je minimalizování trestné činnosti, ale v mých očích se jedná o porušení jednoho ze základních znaků právního státu a to nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí. Přestože omezení kriminality je žádoucí, existují dle mého názoru spousty jiných mechanismů, kterými se tohoto cíle dá dosáhnout a omezování profesního tajemství a ztížení výkonu advokacie pro advokáty není jedním z nich. Další průlomy, pokud se nebude jednat o extrémní situace jako překažení trestného činu, nejsou na místě.

V případě kárného řízení se mi možností potrestání advokátů zdají rovněž adekvátní a z dostupné judikatury jsem přesvědčený, že Kárná komise odvádí dobrou práci při posuzování případů porušení povinností nebo nedůslednosti advokáta.

Vzhledem k poměrně často zmiňované problematice „přemnožení“ advokátů se mi však zdá vhodné zmínit možnosti omezení jejich počtu. Toto však nevidím v zavedení principu numerus clausus tak, jak jsme to mohli vidět v průběhu historie. K advokátním zkouškám by bylo vhodné dle mého názoru připojit psychologické testy, které by otestovaly například schopnost zvládat stres a náročné životní situace, které nepochybně přicházejí s výkonem této profese. Povolání advokáta se dá charakterizovat jako podnikání, kdy si sám advokát vybere sféry svého působení v podobě odvětví práva, kterému se chce věnovat. Jakýkoliv jiný zásah ze strany státu v podobě principu numerus clausus by z určitého úhlu pohledu mohl jevit omezení svobody tohoto povolání.

S dalším vývojem společnosti a povolání advokáta nepochybně přijdou další novelizace všech právních předpisů upravujících advokacii a nejspíše i předpisy související. V této době si však myslím, že úprava je dostačující a mechanismy uplatňované v této souvislosti zajišťují klientům využívajícím advokátních služeb dostatečně odbornou péči.

9 Resumé

My Bachelor's thesis deals with provision of legal aid by solicitors in the Czech Republic, with a focus on their specific rights and duties towards the client and the ethics of the legal profession. In this connection, I consider it appropriate to highlight the role of the legal profession in a country where law rules, which the Czech Republic undoubtedly is. The legal profession as such is one of the tools that help keep a country democratic.

The first chapter deals with the historical development of the legal profession since ancient Rome and the basic principles of that development, which have laid important foundations for modern-day law as we know it. The other half of the chapter makes a brief explanation and description of the development of the legal profession in the Czech Lands from its earliest origins to the passing of Act no. 85/1996 Coll. on the Legal Profession, which is in force to this day following several amendments.

The second chapter generally explains to the reader the term 'legal profession' on several different levels, its organization in the Czech Republic, and the solicitor as a person in light of modern-day legal regulations; in connection with the unification effort for European law, I have found it appropriate to outline the institutions of travelling and settled European attorneys. Another important part of this chapter deals with the prerequisites for becoming a solicitor in the Czech Republic. The chapter ends with an elaboration on remuneration of solicitors, its types and assessment methods.

The third, crucial chapter of this thesis deals with a solicitor's duties towards their client. These duties include the duty to protect and promote the client's rights and legitimate interests, the solicitor's duty to inform their client, the solicitor's duty to consistently apply all legal means in the client's interest, etc.

The fourth chapter is something of a continuation of the third chapter, and deals in great detail with the solicitor's confidentiality obligation. It handles the duty from its historic origins to its setup in modern-day legal regulations, the effectiveness of the confidentiality obligation towards specific persons and its time scope, to restrictions of the confidentiality obligation, i.e., the possibility to violate it in certain specific cases.

The fifth chapter is a brief chapter on solicitors' rights. Here, I think, it is appropriate to point out how very short this chapter is. In contrast to the duties and ethical standards that a solicitor has to obey, they have very few rights.

In the sixth chapter, I focus on the legal profession in light of ethics and morality. A solicitor has to obey a broad range of ethical rules in order to keep up the dignity of the legal profession and their own. Although they are only contained in codified standards in a very general way, the ethical standards are the precondition for successful and dignified performance of the profession.

The last chapter of my thesis makes a detailed analysis of the disciplinary proceedings as a way of protecting clients from inconsistent performance of the legal profession. In practice, a solicitor may neglect an important legal action or causes harm to the client by neglect. In addition to any court disputes over indemnification, the solicitor also has disciplinary liability towards the Czech Bar Association, which decides on the disciplinary liability in disciplinary senates and then applies sanctions to ensure that the solicitor does not violate their obligations again. The most severe sanction in this case is disbarment, effectively preventing the solicitor from performing their profession. It must be noted, though, that this radical step is only taken in isolated cases of very gross violation of duties.

10 Seznam použité literatury a pramenů

10.1 Literatura

10.1.1 Knižní

1. BALÍK, Stanislav. *Dějiny advokacie: v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Česká advokátní komora, 2009. ISBN 978-80-7035-427-8.
2. SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnícká učebnice*. Praha: Linde, 1997, 437 s. ISBN 80-720-1051-4.
3. BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivy advokacie*. Vyd. 1. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, 105 s. ISBN 80-708-2398-4.
4. JIRSA, Jaromír. *Klíč k soudní síni: příručka pro začínající soudce a advokáty*. Vyd. 1. Praha: LexisNexis CZ, 2006, 427 s. ISBN 9788086920221 (DOTISK).
5. SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví a právní služby*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2006, 213 s. Právo studium. ISBN 80-865-7540-3.
6. SCHELLEOVÁ, Ilona. *Advokát v EU: právní předpisy o advokacii v zemích Evropské unie*. 1. vyd. Editor Stanislav Balík. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 423 s. Právo studium. ISBN 80-864-7364-3.
7. BALÍK, Stanislav. *Advokacie včera a dnes: vybrané texty z dějin a současnosti advokacie*. 1. vyd. Editor Stanislav Balík. Plzeň: Aleš Čeněk, 2000, 256 s. ISBN 80-902-6277-5.
8. MACKOVÁ, Alena. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost: vybrané texty z dějin a současnosti advokacie*. Vyd. 1. Editor Stanislav Balík. Praha: C.H. Beck, 2001, 240 s. Právo a společnost. ISBN 80-717-9457-0
9. ŠÁMAL, Pavel a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6. dopl. a přeprac. vyd. Editor Stanislav Balík. Praha: C. H. Beck, 2004, 721 s. Beckova edice Komentované zákony. ISBN 80-717-9896-7.
10. BLÁHOVÁ M., *Advocatus v přemyslovských Čechách*. In *Z minulosti advokacie*. Sborník příspěvků z 1. konference o dějinách advokacie konané Výborem pro dějiny advokacie ČAK ve spolupráci s Právníckou fakultou ZČU dne 11. 11. 2004 v Praze. Praha: Linde, 2005
11. BÁRÁNY, Eduard. *Pojmy dobrého práva*. Žilina: Poradca podnikateľa, 2007, 176 s. ISBN 978-808-8931-751

12. SKŘEJPEK, Michal. *Právní stav a právní profese v minulosti*. Vyd. 1. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, 207 s. ISBN 978-809-0360-990.

13. KRSKOVÁ, Alexandra. *Etické desatoro začínajícího advokáta: (vademecum profesijní etiky)*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2008, 282 s. ISBN 978-808-0781-859

10.1.2 Časopisecká

1. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2000, č. 4. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_04.pdf

2. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2000, č. 10. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_10.pdf

3. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 1998, č. 8. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/178/BA_98_02.pdf

4. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2011, č. 12. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/ba_12_web.pdf

5. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, 1-2. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/ba_1_2_2012_web.pdf

6. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2004, 11-12. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/170/BA_04_11.pdf

10.2 Právní předpisy

1. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
2. Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
6. Směrnice Rady č. 77/249/EHS ze dne 22. března 1977, o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů
7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 98/5/ES ze dne 16. února 1998, o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace
8. Etický kodex advokátů v Evropské unii
9. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 197/1996 Sb., advokátní zkušební řád, ve znění pozdějších předpisů

10. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů

11. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., advokátní kárný řád, ve znění pozdějších předpisů

12. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., paušální tarif, ve znění pozdějších předpisů

13. Nařízení vlády č. 303/1995 Sb., o minimální mzdě ve znění pozdějších předpisů

14. Usnesení ČAK č. 1/1997 Věstníku, Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky

15. Charta základních principů evropské advokacie

10.3 Ostatní

1. Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 9. 9. 2011, sp. zn. K 61/2011

2. Rozhodnutí kárné komise ČAK ze dne 20. 3. 1998, sp. zn. K 116/97

3. Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 27. 6. 2011, sp. zn. K 14/2011